

2025

**PRIORITĂȚI PENTRU
NOUA COMISIE EUROPEANĂ**

COMERȚ LIBER ȘI COMPETITIVITATE ÎN UE

Acest raport reprezintă o versiune adaptată a raportului realizat de EPICENTER „Trade in a Time of Tariffs”, februarie 2025, disponibil online. Inițiativa își propune să ofere noii Comisii Europene un punct de plecare pentru o gamă largă de politici care vor modela viitorul Uniunii Europene.

EPICENTER este o inițiativă independentă a douăsprezece think-tank-uri din întreaga Europă. EPICENTER urmărește să contribuie la dezbaterile politice europene și să promoveze principiile unei societăți libere prin reunirea expertizei membrilor săi.

Despre autori:

Diana Năsulea este Manager de Programe la Institute for Economic Studies – Europe și cercetător asociat la Institut de Recherches Economiques et Fiscales. De asemenea, predă diplomatie și relații internaționale. Deține un doctorat în economie, cu o teză despre comportamentul consumatorilor în economia colaborativă din România. Interesele sale de cercetare includ economia colaborativă, politicile publice și noile tehnologii.

Christian Năsulea predă economie la Facultatea de Istorie a Universității din București și este lector asociat la Facultatea de Administrarea Afacerilor în Limbi Străine din cadrul ASE București. Este Director Executiv al Institute for Economic Studies – Europe și cercetător asociat la Institut de Recherches Economiques et Fiscales. Deține un doctorat în management, cu o teză despre sistemele adaptive complexe. Domeniile sale de cercetare includ economia și tehnologia. Pe lângă activitatea academică, este antreprenor în domeniul tehnologiei, ocupând funcții de CEO sau CTO în mai multe afaceri tech.

Radu Nechita predă Microeconomie, Globalizare și Dezvoltare, Integrare Economică Europeană la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Este membru al Departamentului de Studii Europene. Interesele sale de cercetare se concentrează asupra factorilor instituționali ai dezvoltării, cu accent pe reglementări, politici monetare și fiscale.

Carlo Stagnaro este directorul departamentului de cercetare și studii la Istituto Bruno Leoni. Anterior, a fost șeful echipei tehnice a ministrului în cadrul Ministerului Dezvoltării Economice din Italia. Deține un master în inginerie a mediului de la Universitatea din Genova și un doctorat în economie, piețe și instituții de la IMT Alti Studi, Lucca. Este, de asemenea, membru al Consiliului Consultativ Academic al Institute of Economic Affairs și fellow al Observatorului Italian pentru Sărăcia Energetică din cadrul Centrului Levi-Cases al Universității din Padova. Face parte din colectivele editoriale ale revistelor *Energia* și *Aspenia*. Principalele sale domenii de cercetare includ economia energiei, politica concurențială, reglementarea și piețele digitale.

Constantinos Saravakos este Director de Cercetare la Center for Liberal Studies (KEFIM) și doctorand în Studii Internaționale și Europene la Universitatea Macedonia. Principalele sale domenii de cercetare includ reglementarea, economia politică (sărăcie, inegalitate și prosperitate) și partidele politice (democrație, populism și comportament electoral). Deține un master în Științe Politice și Sociologie (cu onoruri) și o licență în Filosofie și Istoria Științei de la Universitatea din Atena, precum și un master în Economie Aplicată și Administrare de la Universitatea Panteion. Este expert pentru proiectele de cercetare *Varieties of Democracy* (Universitatea din Göteborg) și *Rule of Law Index* (World Justice Project), fiind totodată cercetător asociat la European Policy Information Center (EPICENTER).

Eryk Ziędalski este analist juridic la Forumul de dezvoltare civică (FOR). Este interesat de legislația UE și de concurență, precum și de politica internațională și afacerile globale.

William Hongsong Wang (Ph.D.) este șeful de cercetare al Fundación para el Avance de la Libertad (Fundalib) și profesor asistent de economie și director al unui master oficial în comerț internațional și relații economice la Universidad Europea de Madrid, Spania. Interesele de cercetare ale Dr. Wang includ economia mediului (abordarea pieței libere), istoria gândirii economice, istoria economică, antreprenoriatul și politicile publice. El scrie adesea rapoarte de consultanță privind politicile publice din Spania și UE pentru grupuri de reflecție și participă frecvent la evenimente și conferințe conexe.

Cuprins

Rezumat executiv	3
1. Politicile comerciale ale UE în fața schimbărilor globale.....	7
1.1. Introducere	7
1.2. Competitivitate și reglementare – provocarea unui echilibru subtil	10
1.3. Analiza impactului reglementărilor pe sectoare	11
1.3.1. Agricultură și siguranța alimentară	12
1.3.2. Serviciile digitale și tehnologia	12
1.3.3. Produse farmaceutice și de sănătate.....	13
1.4. Presiunile competitive externe din partea SUA și Chinei.....	14
1.5. Recomandări de politici	14
2. Suveranitatea tehnologică și realitățile pieței	17
2.1. Introducere	17
2.2. Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR)	17
2.3. Actul legislativ privind serviciile digitale (DMA) și Actul legislativ privind piața digitală (DSA).....	19
2.4. Actul European privind Cipurile	20
2.5. Securitatea cibernetică și cerințele de securitate pentru 5G	22
2.6. Recomandări de politici	23
3. Creșterea barierelor comerciale în UE: Analiză comparativă	26
3.1. Introducere	26
3.2. Identificarea barierelor în politica comercială a UE: O evaluare comparativă a dinamicii liberalizării comerciale în UE	27
3.2.1. Analiza tendințelor în politica comercială a UE în perioada 2000–2022	29
3.2.2. Ritmul liberalizării comerțului în UE-27 comparativ cu OCDE, BRICS și restul lumii	32
3.2.3. Compararea scorurilor medii ale UE-27 cu diferențele față de țările din restul lumii	33
3.2.4. Taxele și barierele comerciale reglementare: Principalele deficiențe ale UE.....	35
3.2.5. Concluzii	36
3.3. Recomandări de politici	37
4. Acordurile comerciale ale UE: realizări și lacune.....	39
4.1 Introducere	39
4.2. Actualele acorduri de liber-schimb ale UE	40
4.3. Principalele acorduri de liber schimb care lipsesc Uniunii Europene	42
4.4. Acord de liber schimb cu Ucraina și Republica Moldova?	43
4.5. Recomandări de politici.....	44
5. Beneficiile economice ale consolidării relațiilor comerciale UE-Taiwan	46
5.1. Introducere	46
5.2. Acces la tehnologia avansată de semiconductori	46

5.3.	Complementaritatea economică și sinergia piețelor	47
5.4.	Considerații strategice și geopolitice	47
5.5.	Recomandări de politici	48
6.1.	Introducere	50
6.2.	Dezechilibrul comercial structural și dependențele strategice	52
6.3.	Riscurile lanțurilor de aprovizionare: Materii prime critice și tranziția verde a UE ..	53
6.4.	Securitatea digitală și amenințările cibernetice	54
6.5.	Recomandări de politici	56
7.	Comerț și politici verzi: Evaluarea și revizuirea cadrului actual	58
7.1.	Introducere	58
7.2.	Mecanismul de ajustare a carbonului la frontieră (CBAM).....	58
7.3.	Recomandări de politici	61
8.	Comerțul cu produse agricole	62
8.1.	Introducere	62
8.2.	Structura exporturilor și importurilor agricole ale UE	63
8.3.	Acorduri de liber schimb și provocări concurențiale	64
8.4.	Războiul din Ucraina și comerțul agricol.....	65
8.5.	Provocările legate de standardele de reglementare și politicile de mediu	67
8.6.	Recomandări de politică	68

Rezumat executiv

Reconfigurarea politicii comerciale a UE: O abordare orientată spre piața liberă

- Uniunea Europeană, lider tradițional în comerțul global, se află la un punct de cotitură important. Prognozele arată că ponderea UE în PIB-ul global ar putea scădea semnificativ până în 2050 (PWC, 2017). Acest lucru necesită adoptarea unor strategii mai competitive și mai orientate spre principii de piață liberă, pentru ca UE să își mențină relevanța globală.
- Discursurile despre *deglobalizare* rămân puternice, fiind, alimentate de preocupări privind dependențele economice, tensiunile geopolitice și dorința de autosuficiență, fluxurile comerciale, în special cu China. Acest lucru demonstrează că UE trebuie să adopte o abordare care să privilegieze diversificarea surselor de aprovizionare, valorificând deci în continuare lanțurile globale de aprovizionare, în loc să se concentreze exclusiv pe autosuficiență.
- Pentru a-și consolida reziliența, politicile UE ar trebui să prioritizeze flexibilitatea, în locul unor reglementărilor rigide, și să reducă costurile de conformitate, care afectează în special competitivitatea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri).
- O strategie comercială orientată spre piață, aliniată Pactului Verde European, poate susține creșterea industrială, inovația și autonomia strategică, asigurând totodată continuarea integrării UE în piețele globale.
- România beneficiază de acces la piețele globale prin acordurile comerciale ale UE, însă birocrăția și reglementările stricte pot limita competitivitatea companiilor românești, în special a IMM-urilor.

Suveranitatea tehnologică și realitățile pieței

- Eforturile UE pentru obținerea suveranității tehnologice vizează reducerea dependenței de furnizorii non-europeni și protejarea infrastructurii digitale. Totuși, aceste inițiative ridică semne de întrebare legate de echilibrarea priorităților de securitate națională cu principiile pieței deschise și normele comerciale internaționale.
- Reglementările precum Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR), Actul Legislativ privind Piețele Digitale (DMA) și Actul Legislativ privind Serviciile Digitale (DSA) impun costuri ridicate

de conformitate pentru companii, în special pentru IMM-uri, reducând competitivitatea UE și creând bariere comerciale indirecte.

- Actul European privind Cipurile din 2023 are ca scop creșterea producției de semiconductori în UE, pentru a reduce dependența de importuri. Cu toate acestea, această strategie ar putea duce la costuri foarte ridicate, supraproducție și, din cauza implicațiilor sale protecționiste, la tensiuni comerciale, în special cu parteneri precum SUA, China, Taiwan, Coreea de Sud și Japonia.
- Focalizarea pe securitatea cibernetică și autonomia digitală, în special în ceea ce privește infrastructura 5G, reflectă abordarea strategică a UE, dar poate tensiona relațiile diplomatice cu partenerii comerciali, introducând restricții comerciale percepute drept protecționiste.

Ridicarea barierelor comerciale în UE

- Scorurile medii ale UE-27 privind indicatorii de comerț, conform indexului Economic Freedom of the World, sunt cele mai ridicate comparativ cu alte grupuri importante, precum BRICS și țările non-UE din OCDE. Totuși, scorurile medii ale UE-27 pentru taxe vamale și barierele comerciale de reglementare au scăzut din 2000 (Gwartney et al., 2024), evidențiind nevoia de eliminare a barierelor pentru mai multe acorduri de comerț liber.
- Procesele UE de negociere și ratificare a acordurilor de comerț liber sunt complexe, din cauza necesității aprobărilor parlamentare naționale, care pot fi întârziate sau pot întâmpina opoziție din cauza preocupărilor privind locurile de muncă, standardele de mediu și interesele protecționiste.
- Deși UE depune eforturi pentru a-și extinde rețeaua de acorduri comerciale, întâmpină provocări semnificative în încheierea de acorduri cu parteneri-cheie, precum națiunile Mercosur, SUA (Parteneriatul Transatlantic pentru Comerț și Investiții) și Australia, din cauza rezistenței politice din statele membre și a tendințelor protecționiste.
- Acordurile comerciale cu parteneri precum Mercosur și Canada pot contribui la creșterea accesului pe piețe, dar expun și fermierii europeni la concurență din regiuni cu reglementări mai puțin stricte. Acest lucru este amplificat de Strategia „De la fermă la furculiță” și Politica Agricolă Comună (PAC), care impun costuri ridicate de conformitate, afectând competitivitatea produselor agricole europene.
- Agenda UE pentru liberalizarea comerțului este tot mai mult obstrucționată de diviziuni interne și tensiuni geopolitice externe, în special cu China și SUA. Acest lucru a dus la pierderea unor

oportunități de a încheia parteneriate economice strategice care ar putea spori competitivitatea UE.

- Recomandările politice includ valorificarea Curții de Justiție a Uniunii Europene pentru a depăși vetourile statelor membre, transformarea măsurilor comerciale temporare (cum ar fi cele cu Ucraina) în acorduri permanente și o implicare mai proactivă cu potențiali parteneri pentru acorduri de comerț liber, pentru a asigura beneficii economice pe termen lung pentru UE.

Despre comerț și politici verzi

- Mecanismul de ajustare la frontieră a emisiilor de carbon (CBAM), introdus în 2023, are scopul de a preveni fenomenul de „relocare a emisiilor de carbon” prin impunerea de taxe pe carbon pentru importurile provenite din țări cu standarde de mediu mai puțin stricte. Acest mecanism acoperă sectoare precum cimentul, oțelul, aluminiul și îngrășămintele chimice.
- Deși, teoretic, CABM prezintă anumite beneficii, implementarea sa se confruntă cu provocări practice semnificative: costuri administrative ridicate pentru importatori, o acoperire limitată (excluzând produsele finite) și potențiale probleme de competitivitate pentru exportatorii din UE, care trebuie să suporte costuri mai mari asociate carbonului, comparativ cu rivalii non-europeni.
- Recomandările includ reducerea sarcinilor administrative, extinderea alocărilor gratuite de certificate de emisii pentru industriile expuse comerțului internațional și acordarea de rambursări ale costurilor de carbon pentru exporturi, pentru a asigura competitivitatea globală a producătorilor din UE.
- Agricultură joacă un rol central în economia UE, cu exporturi care au atins valoarea de 228,6 miliarde de euro în 2023¹. Totuși, fermierii europeni se confruntă cu dezavantaje competitive din cauza standardelor stricte de mediu și a costurilor ridicate de conformitate. Agricultură românească este expusă unor presiuni concurențiale crescute din cauza importurilor din afara UE, în special din Ucraina și America de Sud.
- Războiul din Ucraina a perturbat lanțurile globale de aprovizionare în agricultură, ceea ce a dus la o creștere a importurilor de produse

¹ ‘EU agri-food trade achieved a record surplus in 2023’, *Comisia Europeană*, 5 Aprilie 2024 (https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu-agri-food-trade-achieved-record-surplus-2023-2024-04-05_en).

agricole din Ucraina în UE, intensificând concurența și declanșând proteste din partea fermierilor europeni.

Recomandările includ eliminarea treptată a subvențiilor oferite prin PAC (Politica Agricolă Comună), simplificarea cerințelor de conformitate cu standardele de mediu și promovarea inovației în tehnologiile agricole pentru a spori productivitatea și sustenabilitatea.

Mecanismul de Ajustare a Carbonului la Frontieră (CBAM) afectează în special sectoare precum metalurgia, cimentul și industria chimică, în care România are un rol semnificativ. Costurile ridicate asociate CBAM ar putea reduce competitivitatea companiilor românești pe piața europeană și internațională.

1. Politicile comerciale ale UE în fața schimbărilor globale

1.1. Introducere

Încă din anii 1990, Uniunea Europeană s-a impus ca un lider în comerțul internațional, piața sa unică fiind una dintre cele mai mari din lume, cu un PIB combinat estimat la aproximativ 17 trilioane de euro în 2023 (Eurostat, 2024b). Totuși, estimările arată că, până în 2050, niciun stat membru al UE nu va mai face parte din grupul G7, iar ponderea UE în PIB-ul mondial ar putea scădea sub 10% (Bauer & Pandya, 2024)². Acest context evidențiază necesitatea urgentă de a implementa politici economice interne și externe care să sporească competitivitatea și inovația.

Politica comercială a UE a fost, în mod tradițional, axată pe un cadru de reglementare menit să protejeze consumatorii, să asigure sustenabilitatea mediului și să stabilizeze piețele din statele membre. Aceste standarde permit producția de bunuri de înaltă calitate și furnizarea de servicii sofisticate, dar impun obligații procedurale complexe și costuri ridicate de conformare, care pot limita adaptabilitatea și competitivitatea într-o economie globală aflată în continuă schimbare.

În ultimii ani, s-a format un consens că lumea se fragmentează în blocuri geopolitice și economice³. Globalizarea pare să fie în retragere, în principal din cauza tensiunilor geopolitice, a creșterii protecționismului la nivel global și a perturbărilor cauzate de pandemia de COVID-19. În 2020, economistul Douglas Irwin a remarcat că pandemia a forțat economia mondială să se reducă gradul de integrare economică globală. Această narațiune, susținută de specialiști prezenți la întâlnirile Forumului Economic Mondial și de mass-media, a influențat opinia publică, determinându-i pe mulți să creadă că deglobalizarea

² 'Securing the EU's place in the world' *Carnegie Europe*, 17 noiembrie 2020 (<https://carnegieendowment.org/research/2020/11/securing-the-eus-place-in-the-world?lang=en¢er=europe>).

³ 'Economic fragmentation is rising as global tensions intensify, experts say', *World Economic Forum* 26 iunie 2024 (<https://www.weforum.org/stories/2024/06/economic-fragmentation-global-tensions-experts/>).

afectează deja semnificativ economia globală^{4 5 6}. Investitorii și factorii de decizie politică s-au concentrat, așadar, pe alianțe regionale și pe autosuficiență. Mai mult, invazia Rusiei în Ucraina a marcat o nouă etapă a acestei narațiuni, justificând noi reglementări și măsuri protecționiste pe motive geopolitice (World Bank, 2022).

Cu toate acestea, o analiză mai atentă arată că economia globală se îndreaptă în continuare spre o integrare mai profundă, sub forme noi și evolutive. Comerțul global, în special cel cu bunuri, a rămas robust, în ciuda șocurilor pieței, cauzate de pandemia de COVID-19. China, un partener comercial major al UE, și-a accelerat activitățile de export, iar între 2019 și 2023, surplusul său manufacturier a crescut semnificativ. Acest lucru reflectă dominația în creștere a Chinei în lanțurile globale de aprovizionare în sectoare precum ale vehiculelor electrice, componentelor pentru energie regenerabilă și a altor produse high-tech. În ciuda teoriilor privind deglobalizarea, lumea rămâne interconectată, iar prezența economică a Chinei o depășește acum pe cea a unor puteri economice tradiționale, precum Germania și Japonia⁷.

Pentru UE, aceste schimbări în orientarea comercială și economică sugerează că o abordare concentrată spre principiile pieței libere, și nu pe autosuficiență sau izolare – oferă mai multă reziliență și un avantaj strategic. Integrarea economică în cadrul UE se axează pe consolidarea legăturilor dintre statele membre, dar sectoarele industriale și de producție ale blocului rămân puternic dependente de lanțuri externe de aprovizionare, în special cele implicând China. Poziția dominantă a Chinei în sectoarele tehnologiilor high-tech și verzi a contribuit la creșterea competitivității și la reducerea costurilor pentru industriile europene, sprijinind totodată obiectivele Pactului Verde al UE prin facilitarea accesului la tehnologii și componente accesibile pentru energie regenerabilă. Totuși, această dependență de importuri crește vulnerabilitatea industriilor europene la perturbările externe, precum blocajele în lanțurile de aprovizionare sau tensiunile geopolitice. Acest nivel de dependență subliniază necesitatea unei politici comerciale diversificate și reziliente. Este esențial ca UE să gestioneze complexitățile globalizării și să sprijine ambițiile industriale și de mediu, în loc să se retragă din aceasta.

Schimbările recente în structura și fluxurile investițiilor străine directe (ISD) au adăugat nuanțe suplimentare acestei discuții despre deglobalizare. Ajustările

⁴ 'The pandemic adds momentum to the deglobalization trend', *PIIE*, 23 aprilie 2020 (<https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/pandemic-adds-momentum-deglobalization-trend>).

⁵ 'Deglobalisation: what you need to know', *World Economic Forum*, 17 Ianuarie 2023 (<https://www.weforum.org/stories/2023/01/deglobalisation-what-you-need-to-know-wef23/>).

⁶ 'The dangerous myth of deglobalization', *Foreign Affairs*, 4 Iunie 2024 (<https://www.foreignaffairs.com/china/globalization-dangerous-myth-economy-brad-setser>).

⁷ 'The global economy enters an era of upheaval', *Bloomberg*, 19 Septembrie 2023 (<https://www.hinrichfoundation.com/research/article/trade-and-geopolitics/the-global-economy-enters-an-era-of-upheaval/>).

politicii fiscale au modificat fluxurile de investiții în unele centre europene, dar, per ansamblu, stocul de ISD din UE a demonstrat reziliență. Între 2013 și 2022, stocul de investiții directe din restul lumii în UE-27 a crescut de la aproximativ 9,9 trilioane de euro la 14,6 trilioane de euro (Eurostat, 2024e), indicând o creștere constantă, deși graduală, a influxurilor de capital străin. Creșterea acestora a fost variată între statele membre, dar a jucat un rol critic în conturarea peisajului economic diversificat al UE. De exemplu, stocul de ISD al Germaniei a fost evaluat la peste 1 trilion de euro în 2022, în creștere de la 701,7 miliarde de euro în 2013, ceea ce reflectă o creștere de 43% și ilustrează poziția sa economică în cadrul blocului. În mod similar, stocul de ISD al Irlandei a crescut semnificativ, de la 300,7 miliarde de euro în 2013 la 1,28 trilioane de euro în 2022, o creștere de 326%, reflectând popularitatea sa ca locație pentru multinaționale. Spania și Franța au înregistrat, de asemenea, creșteri semnificative: în Spania, stocul de ISD a crescut de la 470,8 miliarde de euro la 807,8 miliarde de euro (71,6%), iar în Franța, de la 552,1 miliarde de euro la 840,8 miliarde de euro (52,3%) în aceeași perioadă (Eurostat, 2024e). În cazul României, între 2013 și 2022, ISD au crescut semnificativ, de la 60,1 miliarde EUR la 107,9 miliarde EUR, reprezentând o creștere de aproximativ 80%. Această tendință subliniază atractivitatea în creștere a României ca destinație de investiții, în special în sectoare precum producția industrială și tehnologia informației. Deși România își întărește poziția în cadrul pieței unice a UE, provocările structurale, precum infrastructura deficitară și inconsistențele de reglementare, pot limita potențialul său.

Datele privind fluxurile comerciale interne și externe ale UE arată că globalizarea este încă vibrantă⁸. În 2023, fluxurile comerciale intra-UE au atins volume de peste 4 trilioane de euro în bunuri și peste 1 trilion de euro în servicii (Statista, 2024a). Această dinamică subliniază necesitatea critică pentru UE de a regândi echilibrul dintre supravegherea reglementară și flexibilitatea pieței. În contextul tiparelor comerciale globale, poziționarea strategică actuală a UE contrastează cu politicile izolaționiste, care nu sunt nici practice, nici productive. Deși restricțiile comerciale motivate de interese naționale au câștigat teren în unele părți ale lumii, dependența continuă a UE de lanțuri de aprovizionare integrate în sectoare precum tehnologia, energia regenerabilă și bunurile manufacturate subliniază importanța menținerii unei economii deschise și orientate spre piață.

Schimbările actuale în dinamica globalizării – marcate de regionalizare, comerț digital și tensiuni geopolitice – indică faptul că UE ar trebui să-și valorifice politicile comerciale și industriale pentru a crește competitivitatea și inovația, mai degrabă decât să urmărească politici care să vizeze exclusiv reducerea dependenței externe. În ciuda tensiunilor geopolitice tot mai mari – cum ar fi războiul comercial SUA-China, îngrijorările UE legate de dominația Chinei în

⁸ ‘Deglobalisation: Risk or reality?’ *The ECB Blog*, 12 Iulie 2023 (<https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2023/html/ecb.blog230712~085871737a.en.html>).

tehnologiile critice și perturbările lanțurilor de aprovizionare globale cauzate de pandemia de COVID-19 și invazia Rusiei în Ucraina – dependența UE de producția chineză și lanțurile globale de aprovizionare este probabil să persiste, cel puțin atâta timp cât China continuă să producă produse de mare cerere la o scară care nu poate fi înlocuită de producția regională. În loc să se retragă din lanțurile globale de aprovizionare, UE are nevoie de o politică comercială coerentă, care să permită integrarea echilibrată a lanțurilor de aprovizionare diversificate, sprijinind totodată capacitățile interne de inovare pentru a crește competitivitatea globală a UE.

Reducerea barierelor de reglementare inutile ar putea permite industriilor europene să fie mai competitive pe piețele mondiale și să îmbunătățească competitivitatea internă. Aceasta ar consolida poziția UE în ceea ce privește creșterea economică și integrarea în lanțurile globale de aprovizionare și ar ajuta UE să răspundă presiunilor protecționiste emergente, menținându-și în același timp avantajele strategice în comerț.

1.2. Competitivitate și reglementare – provocarea unui echilibru subtil

Cadrul de reglementare al Uniunii Europene este recunoscut pentru standardele sale extrem de ridicate în ceea ce privește protecția mediului, siguranța consumatorilor și calitatea produselor. Deși aceste standarde aduc beneficii considerabile cetățenilor UE și generează un nivel ridicat de încredere în cadrul Pieței Unice, ele creează provocări semnificative de conformare – în special pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), care reprezintă 99% dintre afacerile din UE (Comisia Europeană, 2024c). Costurile suplimentare de conformare și povara administrativă pot împiedica inovația și extinderea internațională a acestor companii, afectând competitivitatea UE pe piața internă.

Potrivit unui raport al Centrului pentru Reformă Europeană din 2024, companiile europene sunt mai predispuse decât cele americane să considere reglementările un obstacol major în desfășurarea afacerilor, ceea ce sugerează faptul că intrarea pe piață și extinderea în cadrul UE sunt deosebit de dificile (Meyers, 2024). Acest aspect devine și mai relevant în contextul simplificării agresive a reglementărilor din Statele Unite și China, unde procesele de aprobare mai rapide și mai puțin costisitoare avantajează industriile tehnologice, farmaceutice și energetice. De exemplu, SUA și-a anunțat intenția de a reduce barierele netarifare, începând cu 2018, pentru a încuraja intrarea pe piață și inovarea în sectoarele cu creștere rapidă (United States Trade Representative, 2024).

În ultimii ani, Comisia Europeană a introdus mai multe reglementări extinse, inclusiv în cadrul Pactului Verde, care a impus companiilor să furnizeze raportări

detaliat privind impactul lor asupra mediului și societății. Doar în domeniul mediului, peste șaptezeci de legi au fost propuse între 2019 și 2024, impunând o povară administrativă imensă companiilor și generând costuri de miliarde de euro⁹. Aceste cerințe reglementare pun presiuni excesive asupra resurselor companiilor, în special ale IMM-urilor, ceea ce le face dificil să concureze atât pe piețele din UE, cât și la nivel global. Acest lucru ar putea, la rândul său, să împiedice inovația și creșterea economică, deoarece companiile sunt forțate să aloce mai multe resurse pentru conformare decât pentru activități productive.

Impactul cadrului de reglementare al UE depășește problemele specifice sectoriale și afectează climatul general de afaceri și atractivitatea investițiilor în UE. Investitorii străini sunt descurajați de costurile ridicate de conformare și de procesele lente de aprobare, pe care le consideră obstacole în calea accesului rapid pe piață și a profitabilității. Un raport al OCDE (2022a) a identificat că povara administrativă din statele membre ale UE reduce competitivitatea generală a climatului de afaceri. Din acest motiv, multe companii își extind afacerile în regiuni cu cadre de reglementare mai simplificate. Mai mult, complexitatea reglementărilor poate inhiba inovația, deoarece companiile alocă resurse pentru conformare în loc să le investească în cercetare și dezvoltare (Comisia Europeană, 2023a).

Având în vedere efectele pandemiei de COVID-19, care a perturbat lanțurile de aprovizionare și comerțul global, criza energetică actuală agravată de invazia Rusiei în Ucraina, ratele ridicate ale inflației și tensiunile geopolitice în creștere, o abordare care să promoveze simplificarea reglementărilor – fără a pune în pericol semnificativ protecția consumatorilor sau siguranța mediului – ar putea transforma UE într-o destinație atractivă pentru afacerile internaționale. Acest lucru ar putea crea, la nivelul Uniunii, un ecosistem care să promoveze creșterea economică, inovația și competitivitatea în cadrul Pieței Unice.

1.3. Analiza impactului reglementărilor pe sectoare

Reglementările din sectoarele cheie influențează semnificativ competitivitatea Uniunii Europene (UE) pe piața globală. Deși sunt concepute pentru a asigura siguranța, sustenabilitatea și protecția consumatorilor, acestea creează adesea provocări pentru afaceri. Regulile stricte în agricultură, costurile ridicate de conformare cu Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) în sectorul digital și durata prelungită de aprobare a medicamentelor în industria farmaceutică afectează eficiența pieței și inovația. Presiunile externe din partea partenerilor comerciali, precum SUA și China, expun suplimentar UE la concurența globală. Această analiză examinează impactul reglementărilor asupra

⁹ 'Is red tape strangling Europe's growth?' *Financial Times*, 8 Septembrie 2024 (<https://www.ft.com/content/4e8e6cde-d0ce-4f0a-a7ea-1c913d4dad50>).

diferitelor sectoare, echilibrând standardele ridicate cu competitivitatea economică într-o economie globalizată.

1.3.1. Agricultură și siguranța alimentară

În agricultură, reglementările UE sunt deosebit de stricte și bazate pe principiul precauției. Acestea impun limite riguroase pentru reziduurile de pesticide, proceduri îndelungate pentru aprobarea organismelor modificate genetic (OMG) și standarde obligatorii pentru etichetarea produselor ecologice. Deși aceste politici protejează, în teorie, sănătatea consumatorilor și susțin sustenabilitatea mediului, ele devin bariere pentru exportatorii din alte țări. De exemplu, procesul de aprobare a OMG-urilor în UE durează aproape șase ani, comparativ cu mai puțin de doi ani în SUA, ceea ce afectează comerțul agricol cu parteneri cheie (CropLife Europe, 2021). Aceleași bariere reglementare influențează și comerțul intern în cadrul UE. Țări precum Țările de Jos și Spania, cei mai mari exportatori agricoli din UE, întâmpină dificultăți în a satisface cerințele piețelor externe la prețuri competitive fără a compromite standardele interne (Statista, 2024b).

1.3.2. Serviciile digitale și tehnologia

Uniunea Europeană este un pionier în reglementarea digitală globală, implementând cadre legislative inovatoare precum Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR), Actul Legislativ privind Serviciile Digitale (DSA) și Actul Legislativ privind Piața Digitală (DMA). Aceste reglementări au scopul de a proteja confidențialitatea utilizatorilor, de a responsabiliza platformele și de a limita comportamentele monopoliste ale anumitor actori de pe piață. Totuși, acestea generează costuri semnificative de conformare, mai ales pentru companiile din afara UE. În special, standardele stricte ale GDPR privind protecția datelor impun costuri ridicate pentru organizațiile comerciale care intră sub incidența sa. Potrivit unui raport din 2017 al Asociației Internaționale pentru Confidențialitate și Ernst & Young, companiile planificau să cheltuiască, în medie, 1,3 milioane de dolari (1,2 milioane de euro) în 2017 pentru conformarea cu GDPR și încă 1,8 milioane de dolari (1,6 milioane de euro) în 2018^{10 11}. Pentru companiile mari, aceste cheltuieli au fost chiar mai ridicate, unele raportând costuri care depășesc 10 milioane de dolari¹².

Aceste poveri financiare semnificative pot redirecționa resursele dinspre cercetare și inovație, afectând competitivitatea companiilor europene pe piața

¹⁰ 'Should vendors be able to pass along costs of GDPR compliance?' *IAPP*, 28 August 2018 (<https://iapp.org/news/a/should-vendors-be-able-to-pass-along-costs-of-gdpr-compliance/>).

¹¹ 'What the evidence shows about the impact of the GDPR after one year', *Center for Data Innovation*, 17 Iunie 2019 (<https://datainnovation.org/2019/06/what-the-evidence-shows-about-the-impact-of-the-gdpr-after-one-year/>).

¹² 'Should vendors be able to pass along costs of GDPR compliance?' *IAPP*, 28 August 2018 (<https://iapp.org/news/a/should-vendors-be-able-to-pass-along-costs-of-gdpr-compliance/>).

globală. Pe lângă consecințele financiare, GDPR a afectat și eficiența operațională a firmelor tehnologice. Un studiu recent realizat de Demirer et al. (2024) arată că, după adoptarea GDPR, firmele europene au redus stocarea datelor cu 26% și procesarea acestora cu 15% comparativ cu omologii lor din SUA. Această scădere sprijină ideea că reglementările au crescut costurile utilizării datelor, forțând companiile să își diminueze activitățile de procesare a datelor. Rezultatul este reducerea capacității firmelor europene de a utiliza instrumente digitale, precum analiza big data, necesară pentru a rămâne competitive într-o economie bazată pe date (Demirer et al., 2024).

Costurile de conformare reprezintă, astfel, o barieră majoră pentru intrarea pe piață a companiilor internaționale. Ca urmare a acestei supra-reglementări, companiile americane din domeniul tehnologiei identifică regiuni cu reglementări mai puțin stricte pentru extindere și, în consecință, consideră UE o economie digitală mai puțin atractivă (United States Trade Representative, 2024).

1.3.3. Produse farmaceutice și de sănătate

Sectorul farmaceutic din UE este puternic reglementat, impunând cerințe extinse de siguranță și eficacitate care se extind și în fazele post-aprobare. Acest lucru duce adesea la termene prelungite pentru aprobarea noilor medicamente și terapii. Comparativ cu SUA – unde reglementările sunt, de asemenea, stricte – producătorilor de medicamente din UE le ia de două ori mai mult timp să obțină aprobarea pentru același medicament. În 2020, timpul mediu de aprobare al Agenției Europene pentru Medicamente (EMA) a depășit 400 de zile, comparativ cu 244 de zile pentru Administrația pentru Alimente și Medicamente din SUA (FDA)¹³. Această situație pune UE într-un dezavantaj competitiv, deoarece producătorii farmaceutici sunt mai înclinați să aleagă sistemul american de aprobare, mai rapid și mai eficient¹⁴. În definitiv, acest lucru înseamnă și că pacienții europeni trebuie să aștepte mai mult pentru accesul la noi terapii, deoarece industria farmaceutică este mai puțin dispusă să solicite aprobări în UE din cauza costurilor ridicate și a termenelor prelungite.

Mediul reglementar actual pune UE într-un dezavantaj în competiția globală pentru investiții în științele vieții. SUA, beneficiind de un proces de aprobare mai eficient¹⁵, a devenit o destinație mai populară pentru noi investiții în dispozitive

¹³ 'Innovation and access: Improving Europe's pharmaceutical regulatory framework', *Pharmaphorum*, 13 Ianuarie 2022 (<https://pharmaphorum.com/views-and-analysis/innovation-and-access-improving-europes-pharmaceutical-regulatory-framework>).

¹⁴ 'Government price controls limit access to medicine and stifle American innovation', *US Chamber of Commerce*, 21 Aprilie 2023 (<https://www.uschamber.com/healthcare/government-price-controls-limit-access-to-medicine-and-stifle-american-innovation>).

¹⁵ 'Gilead gets US FDA approval for inflammatory liver disease drug', *Reuters*, 14 August 2024 (<https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/us-fda-approves-gileads-liver-disease-drug-2024-08-14/>).

medicale și fabricarea de produse farmaceutice. Potrivit unui raport din *Financial Times*¹⁶, companiile care caută acces rapid pe piață tind să se concentreze pe regiuni cu reglementări mai puțin complexe. Acest lucru înseamnă că doar câteva inovații ajung la consumatorii europeni în timp util. Pe termen lung, întârzierile și poverile administrative ar putea împiedica inovația și chiar reduce competitivitatea UE în industria globală a științelor vieții.

1.4. Presiunile competitive externe din partea SUA și Chinei

În timp ce UE menține reglementări interne stricte, partenerii săi comerciali, în special SUA, fac presiuni pentru reforme privind diverse probleme reglementare, pentru a permite investitorilor un acces mai bun pe piața europeană. Potrivit raportului *National Trade Estimate* (2024) al United States Trade Representative, barierele netarifare ale UE în agricultură, biotehnologie și comerț digital au afectat considerabil exporturile americane, generând tensiuni în mai multe domenii. De exemplu, abordarea prea precaută a UE față de biotehologia agricolă a întârziat intrarea pe piață a produselor agricole de origine americană. Alături de cerințele complicate de etichetare, aceste precauții constituie bariere comerciale semnificative.

Influența Chinei în Europa, consolidată prin Inițiativa „Belt and Road” (BRI), aduce provocări strategice suplimentare pentru UE. Companiile chineze subvenționate de stat au câștigat proiecte majore de infrastructură în Europa Centrală și de Est, sporind influența economică a Chinei. Mai mult, progresele Chinei în domenii precum inteligența artificială, tehnologiile regenerabile și 5G vor remodela fundamental lanțurile globale de aprovizionare și vor crește dependența UE de tehnologia chineză în sectoare esențiale pentru obiectivele Pactului Verde al UE¹⁷.

1.5. Recomandări de politici

Pe măsură ce Uniunea Europeană navighează într-o economie globală în continuă schimbare, marcată de tensiuni geopolitice, tipare comerciale fluctuante și un protecționism în creștere, este esențială recalibrarea strategică a cadrului său comercial și reglementar. Deși UE a fost mult timp un susținător al comerțului liber și al standardelor de reglementare ridicate, complexitatea crescândă a lanțurilor globale de aprovizionare și presiunile competitive din

¹⁶ ‘Regulatory challenges in the EU’s life sciences sector: A competitive disadvantage?’, *Financial Times*, 10 Octombrie 2023.

¹⁷ ‘China’s belt and road initiative is bringing new risks to Europe’, *Euronews*, 28 Februarie 2024 (<https://www.euronews.com/my-europe/2024/02/28/chinas-belt-and-road-initiative-is-bringing-new-risks-to-europe>).

partea economiilor majore precum SUA și China impun o abordare mai echilibrată. Pentru a asigura o creștere economică durabilă, competitivitate și reziliență, următoarele recomandări vizează reducerea barierelor reglementare, promovarea inovației și consolidarea parteneriatelor comerciale strategice.

- **Reafirmarea angajamentului față de un sistem economic global liberal:**

UE ar trebui să promoveze politici care să sporească libertatea economică, responsabilitatea guvernelor și un sistem internațional de comerț deschis. Consolidându-și poziția pe piețele globale prin aplicarea principiilor liberalizării și ale pieței libere în politicile sale comerciale, UE evidențiază meritele unui univers economic interconectat și bazat pe reguli. Astfel, UE va fi pregătită să se adapteze schimbărilor geopolitice și va contribui la crearea unei economii reziliente.

- **Reducerea complexității reglementărilor pentru a încuraja comerțul și investițiile:**

UE ar trebui să simplifice mediul său reglementar prin revizuirea regulilor existente și eliminarea celor cu costuri ridicate de conformare, ale căror beneficii nu sunt demonstrate, în special pentru IMM-uri. O abordare mai sistematică de revizuire a reglementărilor, așa cum este subliniată în agenda *Better Regulation* (Comisia Europeană, 2024g), ar asigura menținerea doar a reglementărilor strict necesare și cu impact semnificativ. Revizuirile și actualizările sistematice ale regulilor existente ar evidenția acele reglementări care nu mai servesc scopului pentru care au fost inițial concepute, creează consecințe neprevăzute, sau impun obstacole nejustificate pentru intrarea pe piață. Prin reducerea poverii administrative și creșterea transparenței procedurale, UE poate crea un mediu de afaceri atractiv pentru investiții și comerț intra-UE, oferind în același timp firmelor europene șansa de a deveni mai competitive pe piața globală.

- **Consolidarea cooperării reglementare globale:**

UE ar trebui să colaboreze activ cu partenerii comerciali internaționali și să promoveze recunoașterea reciprocă și interoperabilitatea tehnologiilor digitale și verzi. O convergență mai mare cu piețele majore ar reduce costurile comerțului transfrontalier și ar plasa UE într-o poziție mai puternică în raport cu competiția globală. Prin stabilirea standardelor globale, UE ar putea să își atingă obiectivele de lider global în sustenabilitate și transformare digitală.

- **Promovarea stimulentei investiționale țintite:**

Pentru a contrabalansa presiunile competitive din partea SUA și Chinei, UE ar trebui să ofere stimulente pentru investiții străine directe (ISD), în special în domeniul tehnologiilor verzi și al producției high-tech. Reducerile fiscale sau simplificarea procedurilor pentru proiectele verzi și

digitale ar atrage firme din întreaga lume, respectând totodată obiectivele de sustenabilitate ale UE. Astfel, UE își poate îmbunătăți statutul de destinație strategică pentru investiții, reducând barierele financiare.

- **Implicarea în parteneriate comerciale strategice:**

UE ar trebui să conducă o alianță pentru liber schimb și tehnologie alături de economii cu viziuni similare, inclusiv cele din cadrul OCDE și G20. O astfel de alianță ar reduce barierele în comerțul digital transfrontalier, ar alinia standardele tehnologice și ar diminua fricțiunile reglementare pentru tehnologiile emergente. În acest fel, UE ar putea rămâne competitivă în domeniul inovației digitale și tehnologice, ar aprofunda relațiile economice cu democrațiile partenere și și-ar reduce dependențele de regiunile nealiniat.

2. Suveranitatea tehnologică și realitățile pieței

2.1. Introducere

Ambiția Uniunii Europene de a atinge suveranitatea tehnologică – adică de a avea control strategic asupra infrastructurii critice și de a reduce dependența de furnizorii non-UE – a devenit o piatră de temelie a politicilor sale comerciale și digitale. Această orientare se aliniază cu agenda „Comisiei geopolitice” a președintei Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, care își propune să poziționeze Europa ca lider global în domeniul digital, protejând totodată valorile europene legate de confidențialitate, echitate și securitate¹⁸. Cu toate acestea, pe măsură ce UE își intensifică eforturile pentru autonomie tehnologică, apar compromisuri dificile între protejarea suveranității digitale și menținerea principiilor pieței libere care susțin comerțul global.

2.2. Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR)

Începând din 2018, GDPR a stabilit standarde ridicate pentru gestionarea datelor, poziționând Europa ca lider global în protecția datelor. Având un efect extraterritorial extins, GDPR obligă toate companiile non-UE care gestionează datele cetățenilor UE să respecte standardele europene de confidențialitate. Acest lucru complică fluxurile transfrontaliere de date, în special cu țări precum SUA, ale căror legi privind confidențialitatea datelor diferă semnificativ. De exemplu, GDPR impune obținerea consimțământului explicit înainte de colectarea datelor personale și acordă dreptul indivizilor de a solicita ștergerea datelor („dreptul de a fi uitat”). În contrast, California Consumer Privacy Act (CCPA) din SUA permite consumatorilor doar să cunoască modul în care sunt utilizate datele lor și să refuze vânzarea acestora, fără a solicita consimțământ prealabil. Diferențele complică fluxurile de date transatlantice, iar cerințele stricte ale GDPR funcționează adesea ca o formă de protecționism digital, crescând costurile de conformare pentru companiile non-UE și limitându-le accesul la piața europeană (Naef, 2023).

¹⁸ ‘Reenvisioning Europe’s digital sovereignty’, *Politico*, 23 Septembrie 2024 (<https://www.politico.eu/article/europe-ursula-von-der-leyen-tech-brussels-digital/>).

Mecanismele anterioare, cum ar fi Scutul de Confidențialitate UE-SUA, au fost anulate din cauza preocupărilor legate de supravegherea guvernamentală din SUA (Monteleone și Puccio, 2018). Noul Cadru de Confidențialitate UE-SUA din 2023 abordează aceste probleme prin introducerea unor garanții care limitează activitățile de supraveghere ale SUA la ceea ce este strict necesar și proporțional cu scopurile legitime de securitate națională. De asemenea, include un mecanism de soluționare a plângerilor pentru cetățenii UE, permițându-le să conteste utilizarea necorespunzătoare a datelor lor (Comisia Europeană, 2023b). Totuși, unii susținători ai confidențialității exprimă îndoieli cu privire la eficacitatea acestuia.

Cercetările privind efectele conformării cu GDPR sugerează că aplicarea sa este departe de a fi perfectă, mai ales în cazul IMM-urilor (Härting et al., 2021). S-a constatat că principalul impact al GDPR asupra afacerilor este creșterea costurilor operaționale și a complexității acestora. Estimările recente indică faptul că conformarea poate reduce marjele de profit cu până la 8% și vânzările cu 2,2%, subliniind presiunea financiară asupra întreprinderilor mici¹⁹. Un studiu realizat de Frey și Presidente (2024) arată că GDPR a redus profiturile companiilor tehnologice cu 2,1%, având un impact disproporționat asupra IMM-urilor care nu dispun de resursele necesare pentru a îndeplini cerințele reglementare.

Cerințele mai stricte legate de consimțământ și limitările privind procesarea datelor au determinat multe afaceri să reducă colectarea și utilizarea datelor. Un studiu realizat de Demirer et al. (2024) estimează că, în 2023, costurile legate de stocarea și procesarea datelor au crescut cu 20% pentru companiile europene, reducând disponibilitatea datelor pentru IMM-uri. În schimb, companii mari precum Google și Meta au beneficiat accidental de acest trend, utilizând fluxurile de date interne fără a solicita consimțământ suplimentar, ceea ce le oferă un avantaj competitiv asupra firmelor mai mici, care sunt nevoite să se bazeze pe date de la terți (Demirer et al., 2024).

Rigiditatea cerințelor GDPR a dus la creșterea costurilor financiare și administrative pentru IMM-uri, forțând unele companii să părăsească piața UE (Meddin, 2020). Conformarea impune costuri ridicate pentru consultanță legală și tehnică, sisteme de gestionare a datelor și documentație detaliată, dezechilibrând condițiile concurențiale deoarece companiile mari pot absorbi aceste costuri mai ușor decât IMM-urile. Aceasta limitează oportunitățile de comerț internațional și de operațiuni transfrontaliere.

Efectul „Bruxelles” al GDPR (Bradford, 2020) descrie capacitatea UE de a influența practicile globale de reglementare prin stabilirea unor standarde ridicate pe care alte țări și companii le adoptă pentru a menține accesul pe piața

¹⁹ ‘GDPR cost businesses 8% of their profits, according to a new estimate’, *Tech Monitor*, 11 Martie 2022 (<https://www.techmonitor.ai/policy/privacy-and-data-protection/gdpr-cost-businesses-8-of-their-profits-according-to-a-new-estimate>).

europene. Acest efect a influențat legislația privind confidențialitatea datelor în țări precum Japonia, Brazilia și Coreea de Sud. Cu toate acestea, adaptarea firmelor la reglementările UE variază semnificativ, creând un peisaj global fragmentat al confidențialității, cu costuri ridicate de conformare pentru afacerile multinaționale (Bauer și Pandya, 2024). Această inechitate exacerbează provocările pentru IMM-uri, împiedicându-le operațiunile internaționale. Între timp, firmele mari de tehnologie, cu resurse suficiente pentru a implementa conformitatea cu GDPR în toate operațiunile lor, au reușit să se adapteze cu ușurință, consolidându-și pozițiile pe piață și avantajele competitive (Geradin et al., 2021).

2.3. Actul legislativ privind serviciile digitale (DMA) și Actul legislativ privind piața digitală (DSA)

Deși DMA și DSA semnaleză o abordare agresivă în reglementarea platformelor digitale, implicațiile lor pentru comerț sunt mult mai complexe. DMA se concentrează în principal pe platformele „gatekeeper” – definite prin dimensiune, cifră de afaceri și bază de utilizatori – pentru a preveni practicile anti-concurențiale, în special ale gigantilor non-europeni precum Google, Meta și Amazon. Deși aceste reglementări creează condiții echitabile pe piața digitală, ele impun cerințe stricte care afectează diferit firmele din UE și cele internaționale, generând îngrijorări legate de costurile de conformare și compatibilitatea cu principiile Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) (Meddin, 2020).

DMA poate reprezenta o barieră comercială indirectă pentru firmele non-europene, din cauza restricțiilor privind procesarea datelor, preferințele pentru propriile servicii (*self-preferencing*) și interoperabilitatea. De exemplu, Articolul 5 impune costuri ridicate (Uniunea Europeană, 2022a) platformelor prin obligația de a obține consimțământ separat pentru fiecare serviciu. Anterior, gigantul tehnologic non-UE beneficiau de flexibilitatea de a combina date pentru avantaj competitiv. Această schimbare reduce domeniul lor de operare și creează un scenariu inechitabil care complică fluxul comerțului internațional, mai ales pentru companiile ale căror operațiuni depind de datele utilizatorilor din UE.

Potrivit unui raport realizat de Copenhagen Economics, Næss-Schmidt et al. (2021) sugerează că reglementările impuse de DMA, analizate în contextul principiilor de nediscriminare ale OMC, ar putea determina firmele internaționale să ridice obiecții privind o țintire inechitabilă. Orientarea UE către „dominarea Big Tech” sugerează că unele dintre reglementările sale nu sunt aliniate cu directivele OMC privind tratamentul egal și ar putea declanșa măsuri de retorsiune din partea partenerilor comerciali afectați. Dacă firmele non-europene pot demonstra că sunt afectate disproporționat în comparație cu companiile digitale din UE, acest lucru ar putea atrage atenția OMC asupra

practicilor discriminatorii. Impunerea interoperabilității asupra platformelor digitale, cum ar fi cea prevăzută în Articolul 6 (Uniunea Europeană, 2022a), perturbază infrastructura digitală. De exemplu, interoperabilitatea pentru mesageria digitală obligă platformele să mențină medii sigure și funcționale. Această cerință tehnică ar putea duce la reducerea calității serviciilor și, prin urmare, ar afecta afacerile din UE care depind de aceste platforme pentru acces internațional și competitivitate în prețuri. Exportatorii mici din UE, care se bazează pe acces facil la date și servicii digitale pentru analiza pieței, ar putea fi afectați negativ de astfel de cerințe. Aceste reglementări ar putea face IMM-urile mai puțin eficiente pe piața globală, punându-le într-un dezavantaj competitiv²⁰.

Ironia este că, deși DMA și DSA au fost concepute pentru a promova concurența, efectul lor practic poate fi o mai mare concentrare a pieței. Companiile mari sunt mai bine poziționate pentru a implementa schimbările necesare, în detrimentul IMM-urilor, care fie rămân în urmă, fie trebuie să ia în considerare consolidarea cu jucători mai mari pentru a supraviețui. De exemplu, cerințele de transparență din cadrul DSA obligă platformele să dezvăluie informații detaliate despre algoritmi, dar o astfel de divulgare ar complica semnificativ operațiunile unei IMM, cu excepția cazului în care renunță la avantajele sale proprii (proprietary benefits). Aceasta subliniază dificultatea IMM-urilor de a concura într-un mediu digital din ce în ce mai reglementat și concentrat.

2.4. Actul European privind Cipurile

Uniunea Europeană deține al patrulea cel mai mare procent din veniturile globale pe piața semiconductorilor (Figura 1). Actul European privind Cipurile adoptat în februarie 2023 și devenit operațional din septembrie 2023, își propune să dubleze cota UE în producția globală de cipuri – de la 10% la 20% – până în 2030 (Comisia Europeană, 2024d). Această legislație oferă subvenții pentru a stimula producția internă și pentru a reduce dependența de furnizorii străini de semiconductori, care s-au dovedit esențiali în timpul crizelor globale de cipuri, cum a fost cea din perioada pandemiei de COVID-19. În plus, actul prevede mobilizarea a peste 43 de miliarde de euro în investiții publice și private până în 2030 (Comisia Europeană, 2023b).

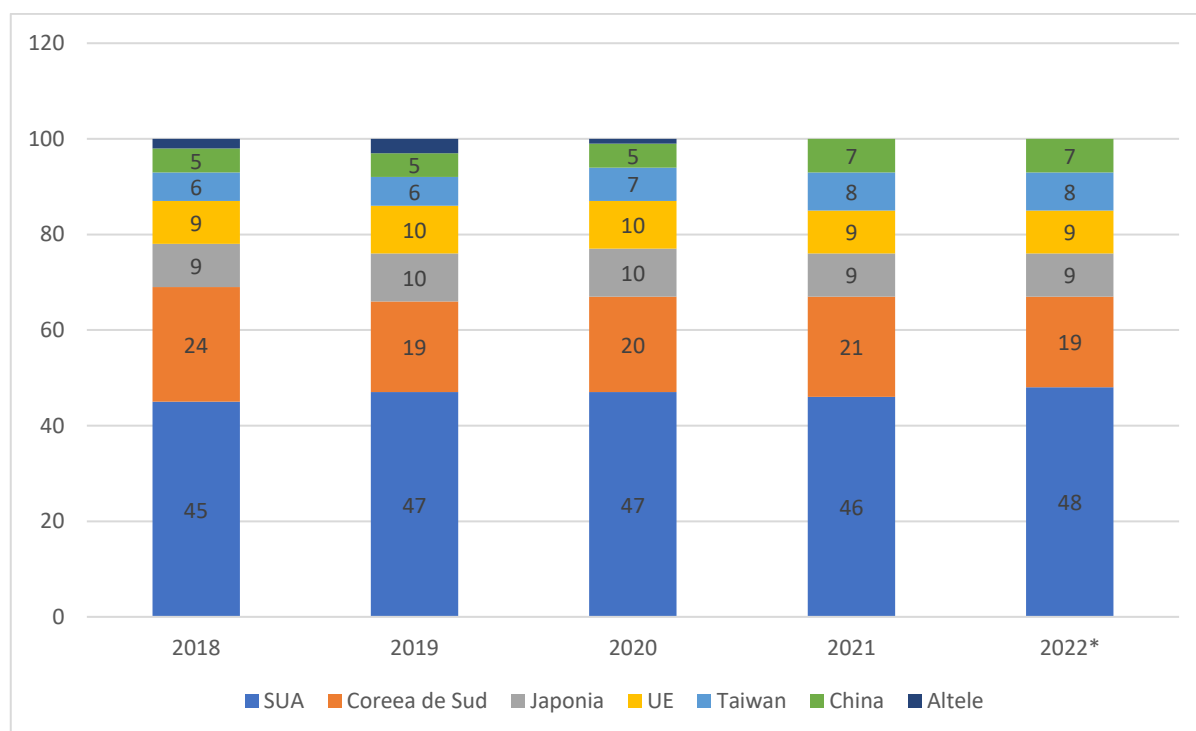
Deși Actul UE privind cipurile încearcă să consolideze reziliența UE, acesta ar putea crea fricțiuni comerciale prin reducerea dependenței de importurile din partea principalilor producători din Asia și SUA. Criticii susțin²¹ că actul ar putea

²⁰ ‘The Digital Markets Act: An overview of practical aspects and recent developments’, *Fieldfisher*, 30 Aprilie 2024 (<https://www.fieldfisher.com/en-be/locations/belgium/insights/the-digital-markets-act-an-overview-of-practical-aspects-and-recent-developments>).

²¹ ‘Is the EU chips act the right approach?’ *Brugel*, 2 Iunie 2022 (<https://www.bruegel.org/blog-post/eu-chips-act-right-approach>).

duce la o producție excedentară și tensiuni în comerț, deoarece țările „lezate” sau afectate negativ ar putea răspunde cu politici protecționiste proprii. Deja, în 2022, China a promis să aloce 150 de miliarde de dolari pe o perioadă de zece ani, iar SUA, aproximativ 52 de miliarde de dolari pe cinci ani²². În total, sprijinul acordat de SUA, China, Japonia, Coreea de Sud și UE este estimat la 721 de miliarde de dolari – echivalentul a 0,9% din PIB-ul global în 2020²³. Această competiție pentru finanțare riscă să distorsioneze piața și reflectă dificultățile menținerii controlului multilateral asupra subvențiilor, mai ales între economii aliate care concurează pentru dominația în tehnologiile avansate.

Figura 1. Cota veniturilor pieței semiconductorilor pe regiuni, conform sediului companiilor, 2018–2022 (%)

Sursa: Statista (2024b)

Tot mai multe întrebări (Monsees, 2024) vizează fezabilitatea suveranității tehnologice într-o industrie atât de interdependentă global, precum cea a semiconductorilor, unde colaborarea și comerțul liber sunt esențiale pentru un lanț de aprovizionare stabil. Strategia UE presupune că lanțurile de aprovizionare cu semiconductori pot fi transferate fără dificultăți către UE, ignorând complexitatea și posibilele perturbări asociate unei astfel de relocări. Din acest motiv, Actul UE privind cipurile ar putea genera provocări semnificative, deoarece nu răspunde adecvat feedbackului din piață.

²² ‘China plans over \$143 bln push to boost domestic chips, compete with U.S.: sources’, *Reuters*, 13 Decembrie 2022 (<https://www.reuters.com/technology/china-plans-over-143-bln-push-boost-domestic-chips-compete-with-us-sources-2022-12-13/>)

²³ ‘Is the EU chips act the right approach?’ *Brugel*, 2 Iunie 2022 (<https://www.bruegel.org/blog-post/eu-chips-act-right-approach>).

Producția internă promovată de aceasta reglementare ar putea determina alte țări să adopte legislații similare de retaliere. Acest lucru ar putea duce la măsuri contrare din partea UE, ceea ce ar agrava protecționismul și ar fragmenta piața globală, fiecare regiune încercând să prioritizeze capacitatea proprie de producție. Acest scenariu ar fi dezastruos pentru comerțul liber, unde țările beneficiază de avantajele comparative prin posibilitatea de a face schimburi transfrontaliere.

Din perspectiva Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), o astfel de abordare riscă să încalce principiile comerțului liber și să genereze acuzații de discriminare împotriva furnizorilor non-europeni, complicând relațiile comerciale ale UE cu parteneri precum SUA și Coreea de Sud. Mai mult, această inițiativă ar putea înstrăina alți parteneri asiatici ai UE și ar oferi Chinei un rol mai important în relațiile comerciale ale Uniunii²⁴. Industria semiconductorilor este un exemplu clar: economiile asiatice, în special Taiwan și Coreea de Sud, sunt specializate în producția avansată de cipuri. Încercând să creeze un hub pentru semiconductori în UE, Chips Act ignoră avantajele comparative în favoarea autosuficienței în detrimentul specializării. Aceasta este contraproductivă, deoarece direcționează investițiile către industrii în care UE nu are cea mai bună poziționare, în loc să le atragă către sectoarele de inovație tehnologică și software, unde UE are deja un avantaj competitiv²⁵.

Criticii Actului UE privind cipurile argumentează că independența într-un sector atât de interdependent global, precum semiconductoarele, este doar un ideal nerealist pentru UE (Camps și Saz-Carranza, 2023). Prin natura sa, lanțul de aprovizionare pentru semiconductoare este global, implicând materii prime dintr-o regiune, fabricare în alta și asamblare în altă parte. Actul ignoră beneficiile unui lanț global de aprovizionare, care demonstrează o mai mare flexibilitate în fața perturbărilor. Dintr-o perspectivă liberală, adevărata reziliență ar veni din diversificarea partenerilor comerciali și menținerea unor rute internaționale de aprovizionare sănătoase, mai degrabă decât din localizarea producției la costuri considerabil mai mari.

2.5. Securitatea cibernetică și cerințele de securitate pentru 5G

Uniunea Europeană a impus măsuri stricte de securitate pentru infrastructura 5G, în principal din cauza preocupărilor legate de posibila supraveghere din partea furnizorilor chinezi de telecomunicații, în special Huawei. Conform

²⁴ 'Microchips subsidies: Protectionism, not security', *GIS*, 10 Noiembrie 2022 (<https://www.gisreportsonline.com/r/microchip/>).

²⁵ 'Part one: Chips acts go global', *Tech Insights*, 25 Septembrie 2024 (<https://cepa.org/article/chips-acts-go-global/>).

recomandărilor din *EU 5G Cybersecurity Toolbox*²⁶, statele membre ar trebui să restricționeze sau să excludă „furnizorii cu risc ridicat” din rețelele lor naționale, ceea ce înseamnă, în practică, o restricție sau interdicție completă a unor companii chineze. Această măsură face parte din strategia de suveranitate digitală a UE, prin care blocul își asumă controlul asupra infrastructurilor critice, evitând dependența de furnizori străini care ar putea reprezenta un risc.

Carrapico și Farrand (2024) subliniază că această abordare este parte a unei tendințe emergente în politica publică, denumită adesea „mercantilism reglementar”. Aceasta îmbină securitatea, suveranitatea și considerațiile economice într-un cadru unic de politici, concentrându-se pe securitatea internă și autonomie. În acest sens, UE încearcă să-și facă spațiul digital rezistent la influențele externe prin reglementarea sectoarelor sensibile la securitatea națională, cum ar fi telecomunicațiile sau infrastructura de date. Directiva NIS2 exemplifică această schimbare, extinzând cerințele de securitate cibernetică la o gamă largă de sectoare, impunând cooperarea și supravegherea între statele membre pentru a aborda vulnerabilitățile și consolidând reziliența prin măsuri precum baze de date pentru vulnerabilități și mecanisme de divulgare coordonată (Uniunea Europeană, 2022b).

Totuși, această concentrare pe restricționarea „furnizorilor cu risc ridicat” are implicații pentru relațiile comerciale UE–China. China ar putea percepe astfel de restricții ca fiind protecționiste și discriminatorii. Prioritizarea securității cibernetice și a suveranității digitale de către UE creează, de asemenea, un compromis strategic între logica autonomiei și principiile pieței deschise. Acest lucru poate închide accesul unor companii străine la piața UE și poate avea efecte negative asupra relațiilor diplomatice și economice cu parteneri comerciali precum China.

Consolidarea securității infrastructurii UE îi sporește reziliența în fața amenințărilor cibernetice, dar riscă să intensifice tensiunile cu alți furnizori globali de tehnologii similare și să atragă opoziția aliaților pentru care accesul liber pe piață reprezintă un standard comercial. Acest echilibru delicat între securitatea autonomiei digitale și menținerea relațiilor comerciale deschise subliniază complexitatea poziției UE în gestionarea riscurilor tehnologice globale.

2.6. Recomandări de politici

Pentru a se orienta printre complexitățile suveranității tehnologice și a-și menține competitivitatea globală, Uniunea Europeană trebuie să adopte intervenții politice țintite, care să echilibreze obiectivele de reglementare cu

²⁶ EU Toolbox for 5G Security, *Comisia Europeană*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eu-toolbox-5g-security>

realitățile pieței. Peisajul reglementar actual, deși ambițios, impune sarcini semnificative de conformare asupra afacerilor, în special IMM-urilor, și riscă să creeze ineficiențe în industrii cheie. Concentrarea pe stimularea inovației, alinierea reglementărilor cu standardele globale de comerț și construirea de parteneriate strategice poate ajuta UE să abordeze aceste provocări, protejând în același timp valorile sale legate de confidențialitate, securitate și sustenabilitate. Următoarele recomandări oferă strategii aplicabile pentru a spori reziliența, a promova creșterea economică și a asigura poziția UE ca lider în economia digitală globală.

- **Asigurarea unui cadru de reglementare proporțional și favorabil comerțului pentru confidențialitatea datelor:**

Introducerea unui sistem de conformare pe mai multe niveluri ar reduce povara asupra IMM-urilor, permițând fluxuri transfrontaliere de date și promovând diversitatea pieței fără a compromite standardele de confidențialitate.

- **Reducerea subvențiilor directe și concentrarea pe stimularea investițiilor private:**

În loc să se bazeze pe subvenții guvernamentale generoase pentru semiconductori, UE ar trebui să adopte măsuri precum stimulente fiscale și reducerea birocrăției pentru a încuraja investițiile private. Subvențiile dedicate, cum sunt cele recomandate de *Actul UE Privind Cipurile*, pot distorsiona concurența prin sprijinirea unor sectoare fără cerere naturală, generând astfel ineficiențe. În schimb, stimulentele bazate pe piață pot duce la o creștere mai sustenabilă, creând un mediu investițional în care companiile de semiconductori se pot dezvolta pe baza nevoilor reale ale pieței. Această abordare ar conduce la o utilizare mai redusă a fondurilor publice și o poziționare mai solidă pentru competitivitatea pe termen lung.

- **Alinierea reglementărilor digitale cu principiile OMC:**

Revizuirea DMA și DSA pentru a asigura un tratament echitabil pentru companiile non-europene ar consolida angajamentul UE față de comerțul liber. Cerințele riguroase, precum interoperabilitatea și partajarea datelor impuse de DMA asupra „gatekeeper-ilor”, pot avea efecte devastatoare asupra afacerilor non-UE și pot încălca regula de nediscriminare a OMC. Un model mai cooperant, care să includă scutiri sau excepții parțiale pentru unele companii internaționale, ar permite UE să dezvolte o concurență eficientă pe piața sa digitală fără a declanșa conflicte comerciale cu SUA sau alte economii orientate spre inovație.

- **Implementarea standardelor de securitate cibernetică bazate pe piață pentru a reduce barierele comerciale:**

O abordare voluntară, condusă de industrie, pentru armonizarea standardelor de securitate cibernetică cu cele mai bune practici globale ar

reduce costurile de conformare și ar facilita accesul pe piață pentru entitățile străine. Această strategie ar completa obiectivele de securitate și comerț liber. Reglementările recente, în special cele din Directiva NIS2, impun costuri ridicate de conformare care pot fi dificile pentru firmele internaționale mai mici. Standardele bazate pe piață ar susține obiectivul UE de a obține măsuri mai stricte de securitate cibernetică fără a impune poveri restrictive pe propria piață. Aceasta ar crea un mediu competitiv care să stimuleze inovația și să deschidă accesul pe piața europeană.

- **Concentrarea pe parteneriate strategice și evitarea politicilor protecționiste:**

În loc să urmărească localizarea completă pe teritoriul său a lanțului de aprovizionare cu semiconductori, UE ar trebui să se implice în alianțe strategice cu principalii producători mondiali, precum Taiwan, Coreea de Sud și SUA. Localizarea completă este nu numai costisitoare, ci și extrem de complexă, iar parteneriatele strategice ar permite UE să beneficieze de avantajele comparative ale fiecărei regiuni, asigurând astfel reziliența printr-un lanț de aprovizionare diversificat.

3. Creșterea barierelor comerciale în UE: Analiză comparativă

3.1. Introducere

Negocierea și ratificarea acordurilor de liber schimb (ALS) în cadrul UE prezintă provocări instituționale atât la nivel național, cât și la nivelul Uniunii Europene. Pe de o parte, Comisia Europeană conduce negocierile sub directivele Consiliului European (denumit în continuare Consiliul), însă ratificarea poate necesita aprobarea parlamentelor naționale, complicând procesul. În perioada 2012–2019, UE a negociat 16 ALS, dintre care doar trei nu au avut nevoie de aprobarea parlamentelor naționale (Hammond et al., 2021). Această rezistență politică este adesea alimentată de preocupări legate de securitatea locurilor de muncă, standardele de mediu și influența intereselor speciale.

Rezistența față de comerțul liber este amplificată de asimetria beneficiilor liberalizării comerciale, care, totuși, aduce beneficii nete tuturor părților implicate (Boudreaux, 2018). În timp ce consumatorii beneficiază de prețuri mai mici și o gamă mai mare de opțiuni, anumiți producători interni se confruntă cu o concurență sporită, ceea ce duce la pierderi concentrate (Olson, 1965). Pentru a aborda aceste provocări, susținătorii ALS trebuie să contracareze narațiunile grupurilor de interese subliniind beneficiile economice pe termen lung ale comerțului liber, inclusiv creșterea economică și productivitatea sporită. Creșterea gradului de conștientizare prin diseminarea cercetărilor și implicarea mass-media și a actorilor politici poate contribui la schimbarea opiniei publice. Mai mult, măsurile compensatorii pentru cei afectați negativ pe termen scurt, așa cum sugerează Rickard (2015), ar putea atenua opoziția și stimula sprijinul mai larg. Exemplele de succes ale liberalizării demonstrează că rezistența inițială poate ceda în fața beneficiilor pe termen lung. Evidențierea acestor povești de succes și abordarea preocupărilor de mediu și sociale într-un mod transparent pot ajuta la depășirea rezistenței și pot facilita ratificările ALS.

Această secțiune începe prin explorarea domeniilor comerciale pe care UE nu le liberalizează în același ritm ca înainte sau comparativ cu alte jurisdicții, utilizând Indicele de Libertate Economică al Institutului Fraser. Apoi, este examinat cadrul actual al acordurilor comerciale ale UE, atât cele existente, cât și în curs de negociere, evidențiind modul în care presiunile interne și externe complică

agenda de liberalizare comercială a UE. Prin analizarea unor studii de caz relevante, inclusiv acordul comercial cu Mercosur, finalizat, dar încă în proces de ratificare, și acordurile incomplete cu alți parteneri strategici, subliniem complexitatea gestionării vetourilor statelor membre și a tendințelor protecționiste. Astfel, această secțiune abordează modul în care UE poate echilibra angajamentul față de comerțul liber cu protejarea intereselor sale strategice într-o lume din ce în ce mai protecționistă.

3.2. Identificarea barierelor în politica comercială a UE: O evaluare comparativă a dinamicii liberalizării comerciale în UE

Uniunea Europeană are o istorie îndelungată în promovarea comerțului liber, încă de la crearea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) în 1951 și prin transformările sale ulterioare. Începând cu anii 1980, eforturile semnificative de liberalizare globală au subliniat comerțul liber ca un factor esențial în îmbunătățirea standardelor de viață la nivel mondial, aducând beneficii tuturor părților implicate (Boudreaux, 2018). Comerțul liber și piețele competitive, fundamentele UE, joacă un rol crucial în îmbunătățirea indicatorilor calității vieții, permițând schimburi voluntare de bunuri și servicii. Reglementările trebuie să asigure echitatea, fără a împiedica aceste schimburi. Nu este o coincidență că prin comerț, țările care urmează procesul de aderare la UE își cresc libertatea economică generală (Schizas et al., 2020).

Tendința actuală în liberalizarea comercială a UE, influențată în mare parte de participarea la Piața Unică și de acordurile cu țările candidate, se bazează mai degrabă pe tradiția profundă a UE de comerț liber decât pe inițiative recente de liberalizare. Ritmul liberalizării politicii comerciale a UE a intrat recent sub lupa criticilor. Retorica populistă și criza financiară din ultimii ani au generat declinuri economice semnificative în Europa, ceea ce a condus la critici răspândite asupra politicilor UE, inclusiv cele comerciale. Această presiune a avut un impact asupra încetinirii ritmului liberalizării politicilor comerciale ale UE, în timp ce alte regiuni ale lumii au pregăsit spre un comerț mai deschis.

Această secțiune explorează domeniile în care politica comercială a UE nu liberalizează în același ritm ca înainte sau comparativ cu alte jurisdicții globale. Folosind cel mai recent set de date care stă la baza *indicelui de libertate economică* al Institutului Fraser (Gwartney et al., 2024), bazat pe date din 2022, examinăm performanța medie a celor 27 de țări UE, a țărilor OCDE non-UE, a BRICS și a restului lumii pentru a identifica tendințele indicatorilor referitori la comerțul exterior (pentru grupurile de țări incluse, vezi Tabelul 1).

Unul dintre cele cinci domenii ale indicatorilor compoziți de libertate economică este libertatea de a face comerț internațional, care definește restricțiile comerciale ca taxe sau reglementări ce limitează schimburile transfrontaliere de bunuri, servicii și capital. Include următoarele cinci componente:

- Taxele vamale: Măsoară veniturile din taxele comerciale, ratele medii ale tarifelor și variațiile acestora, indicând gradul de planificare economică centralizată.
- Bariere comerciale reglementare: Măsoară barierele netarifare și costurile de timp asociate importului/exportului.
- Cursurile de schimb pe piața neagră: Măsoară discrepanțele dintre cursurile oficiale și cele de pe piața neagră, evaluând convertibilitatea monetară.
- Controlul mișcării capitalului și persoanelor: Măsoară deschiderea financiară, controlul capitalului, libertatea de călătorie în străinătate și protecția activelor străine.

Tabelul 1. Grupurile de țări incluse în analiză

Grup	State
Grupul de state UE-27	Austria, Belgia, Bulgaria, Cipru, Cehia, Germania, Danemarca, Estonia, Spania, Finlanda, Franța, Grecia, Croația, Ungaria, Irlanda, Italia, Lituania, Luxemburg, Letonia, Malta, Țările de Jos, Polonia, Portugalia, România, Suedia, Slovenia, Slovacia
Statele OECD (fără UE)	Australia, Canada, Elveția, Chile, Columbia, Costa Rica, Regatul Unit, Israel, Islanda, Japonia, Coreea de Sud, Mexic, Norvegia, Noua Zeelandă, Statele Unite.
BRICS și UAE	Emiratele Arabe Unite, Brazilia, China, Egipt, Etiopia, India, Iran, Federația Rusă, Africa de Sud.
Restul lumii	Albania, Armenia, Angola, Argentina, Azerbaidjan, Bosnia și Herțegovina, Barbados, Bangladesh, Burkina Faso, Bahrain, Burundi, Benin, Brunei Darussalam, Bolivia, Bahamas, Bhutan, Botswana, Belarus, Belize, Republica Democrată Congo, Republica Centrafricană, Republica Congo, Coasta de Fildeș, Camerun, Capul Verde, Djibouti, Republica Dominicană, Algeria, Ecuador, Fiji, Gabon, Georgia, Ghana, Gambia, Guineea, Guatemala, Guineea-Bissau, Guyana, Hong Kong, Honduras, Haiti, Indonezia, Irak, Jamaica, Iordania, Kenya, Kârgâzstan, Cambodgia, Comore, Kuweit, Kazahstan, Laos, Liban, Sri Lanka, Liberia, Lesotho, Libia, Maroc, Moldova, Muntenegru, Madagascar, Macedonia de Nord, Mali, Myanmar, Mongolia, Mauritania, Mauritius, Malawi, Malaezia, Mozambic, Namibia, Niger, Nigeria, Nicaragua, Nepal, Oman, Panama, Peru, Papua Noua Guinee, Filipine, Pakistan, Paraguay, Qatar, Serbia, Rwanda, Arabia Saudită, Seychelles, Sudan, Singapore, Sierra Leone, Senegal, Somalia, Surinam, El Salvador, Republica Arabă Siriană, Eswatini, Ciad, Togo, Thailanda, Tadjikistan, Timor-Leste, Tunisia, Turcia, Trinidad și Tobago, Taiwan, Tanzania, Ucraina, Uganda, Uruguay, Venezuela, Vietnam, Yemen, Zambia, Zimbabwe.

Sursa: Calculele autorilor

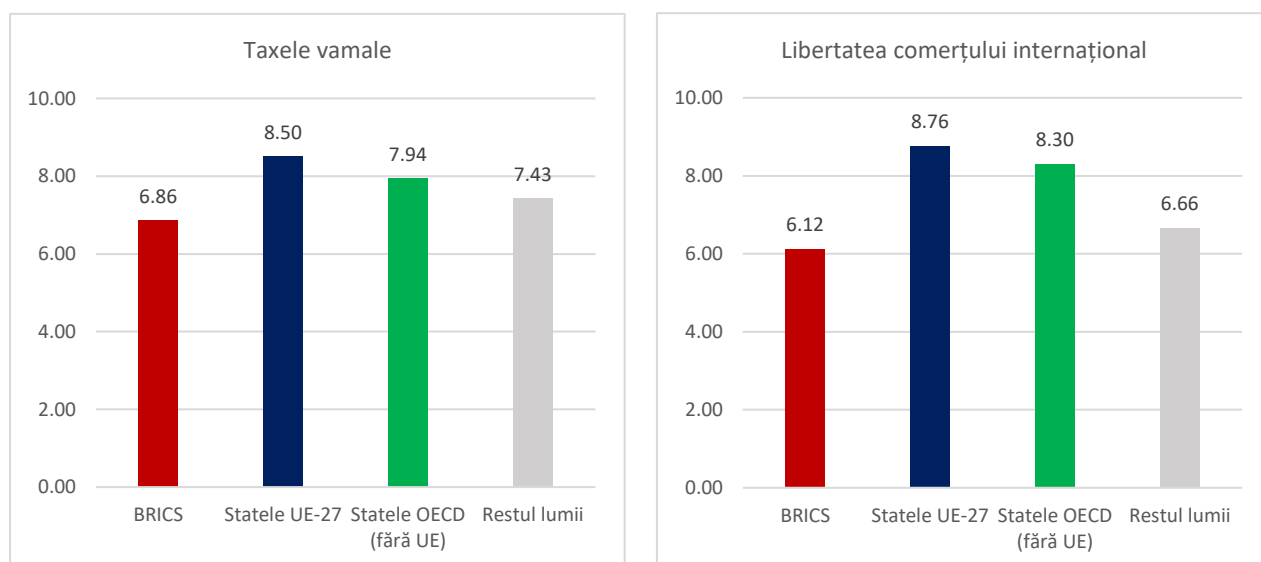
Evaluăm mai întâi performanța generală a fiecărui grup regional în 2022 și apoi oferim o analiză detaliată a fiecărei componente. Aceasta include compararea: a) performanței medii a fiecărui grup în 2022 față de 2000 (diferențe în timp pentru același grup); b) performanței fiecărui grup în raport cu celelalte grupuri în 2000 și 2022 (diferențe între grupuri în timp).

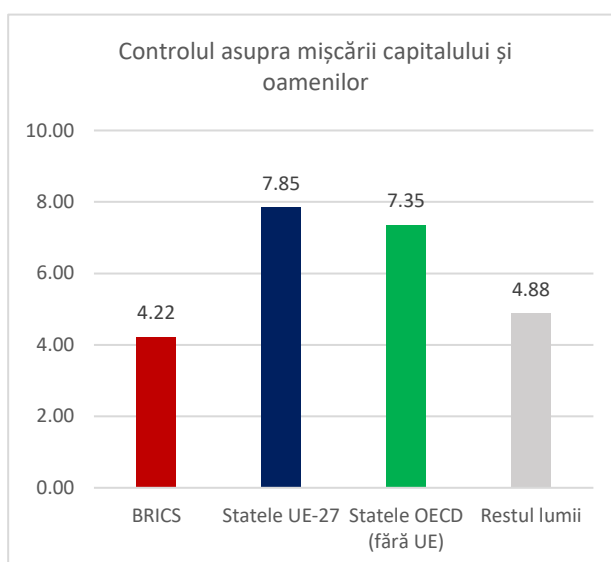
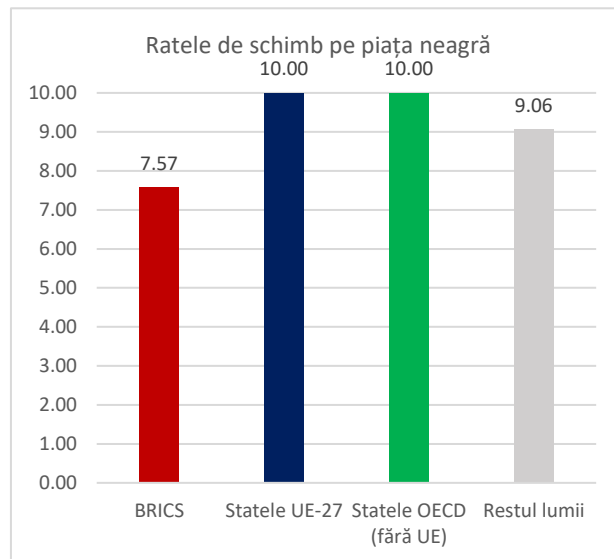
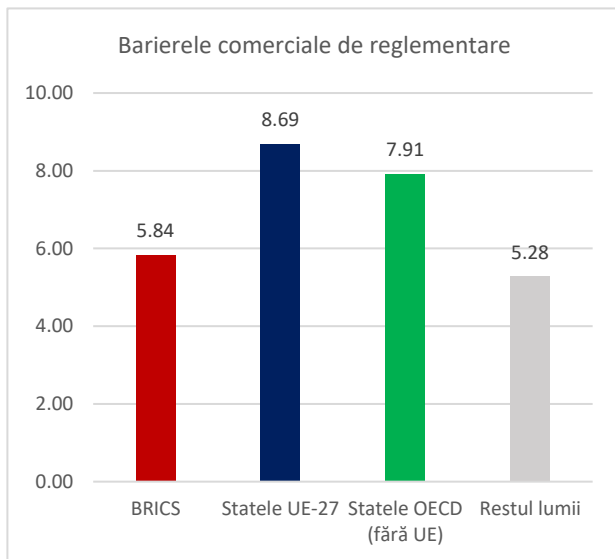
Această abordare ajută la identificarea eventualelor deficiențe în politicile comerciale ale UE și în ritmul liberalizării acestora. Ulterior, oferim recomandări de politici pentru a aborda aceste provocări.

3.2.1. Analiza tendințelor în politica comercială a UE în perioada 2000–2022

Performanța generală a celor 27 de țări ale UE în ceea ce privește indicatorii de libertate a comerțului în 2022 este remarcabil de puternică, cu scoruri medii care depășesc cele ale altor țări OCDE, BRICS și restului lumii. După cum se demonstrează în Figura 2, UE-27 nu doar că excelează în performanța generală, ci și în toate cele patru subcomponente ale libertății comerțului, indicând o politică solidă în acest domeniu.

Figura 2. Scorul mediu pe zona de libertate a comerțului și subcomponente pe grupuri regionale (2022)

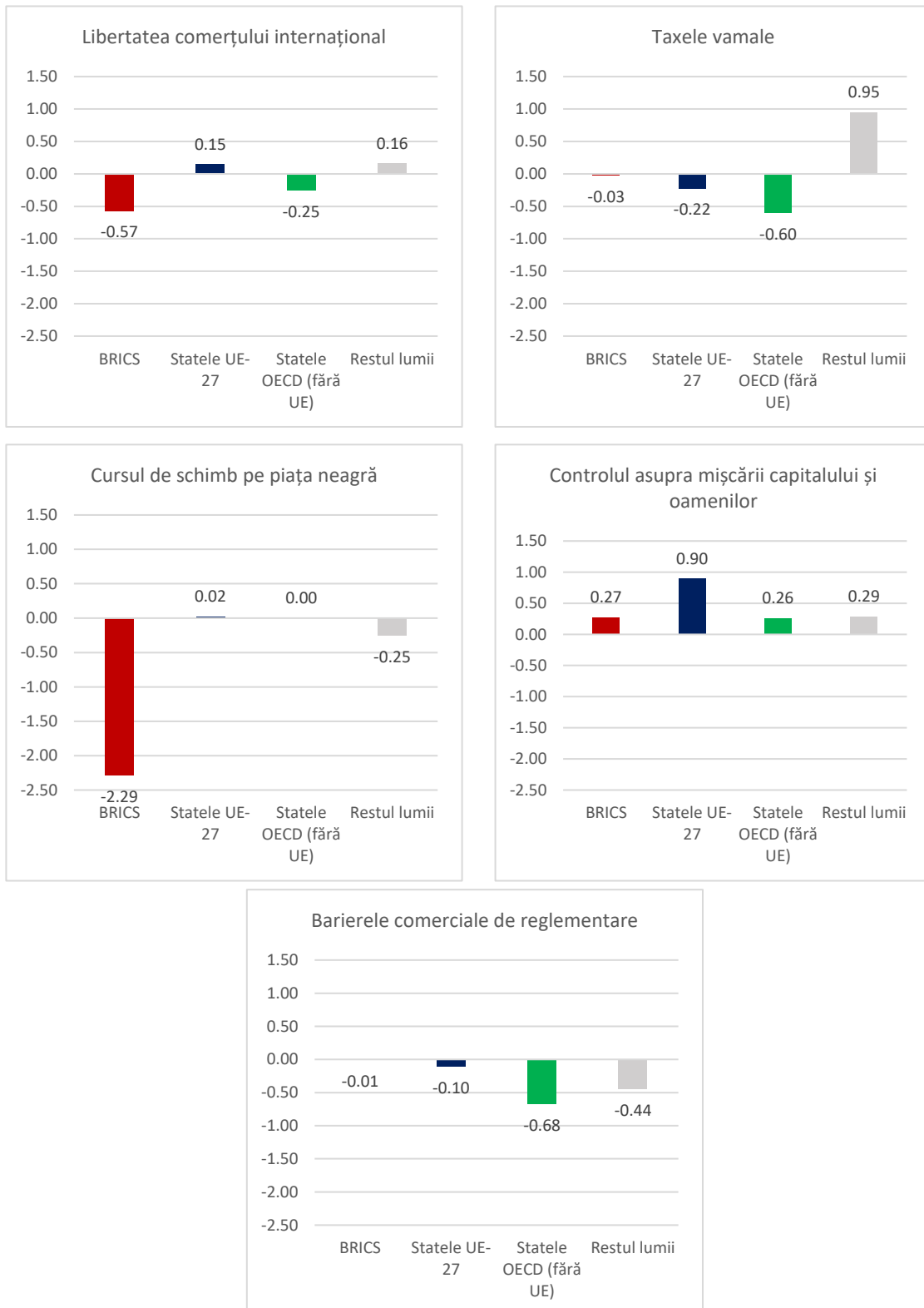

Sursa: Gwartney et al. 2024; analiza autorilor

Deși libertatea generală a comerțului în UE-27 a înregistrat o ușoară îmbunătățire din 2000, creșterea a fost marginală. Scorurile pentru taxe vamale și bariere comerciale ce țin de reglementare au scăzut, în timp ce doar controlul mișcării capitalului și persoanelor a arătat o evoluție semnificativă (Figura 3). În contrast, țările BRICS și cele OCDE non-UE au înregistrat scăderi ale mediilor lor de libertate a comerțului, în timp ce țările din restul lumii au arătat o îmbunătățire ușor mai mare decât cea a UE. Schimbările notabile includ o scădere a discrepanțelor dintre cursurile de schimb oficiale și cele de pe piața neagră în cazul BRICS, o reducere a barierele comerciale reglementare și a tarifelor în țările OCDE non-UE și o îmbunătățire a tarifelor în țările din restul lumii.

Figura 3. Diferențe în scorurile medii ale libertății comerțului și ale subcomponentelor pe grupuri regionale pentru perioada 2000–2022

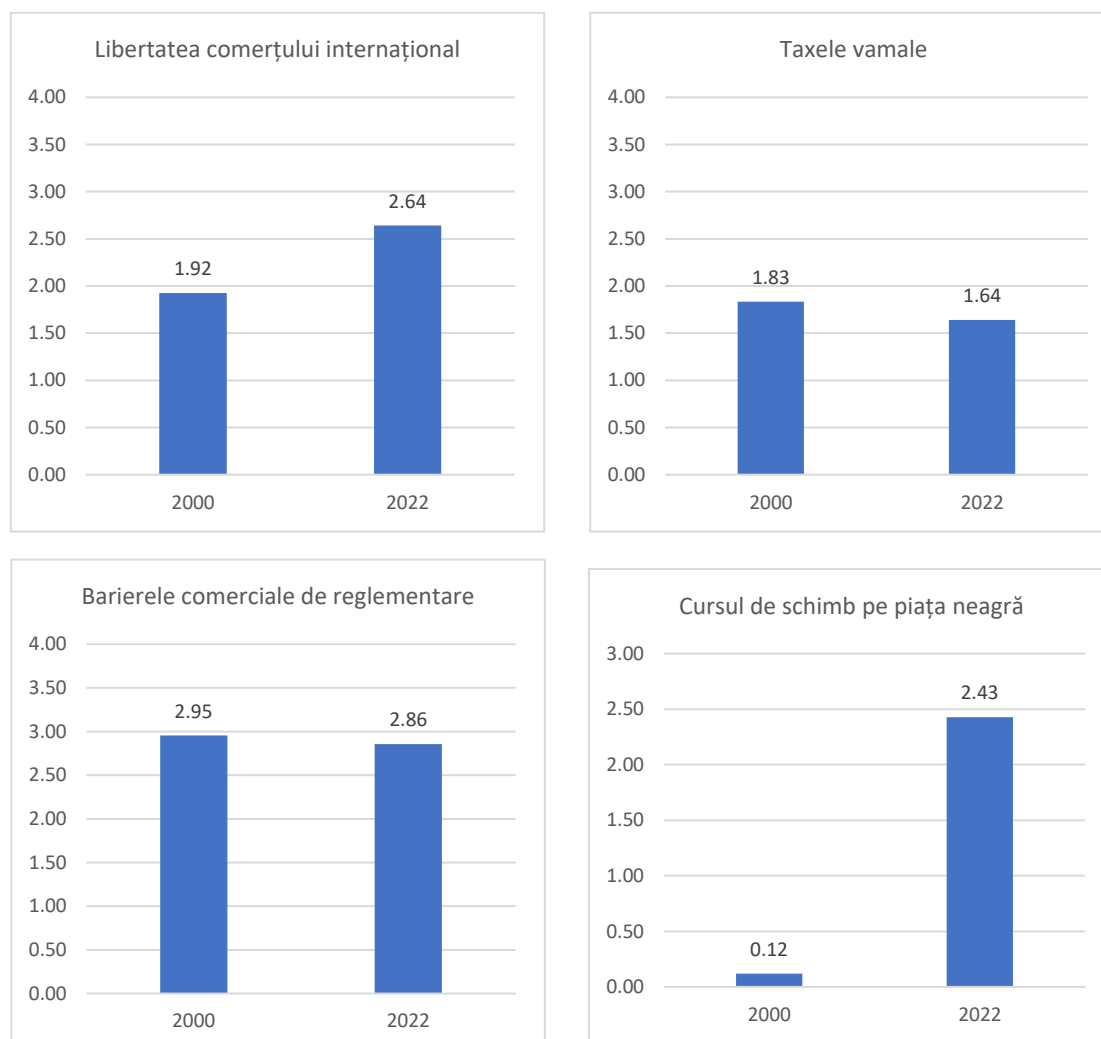
Nota: Valorile pozitive/negative indică faptul că media grupului de țări a crescut/scăzut în 2022 comparat cu 2000

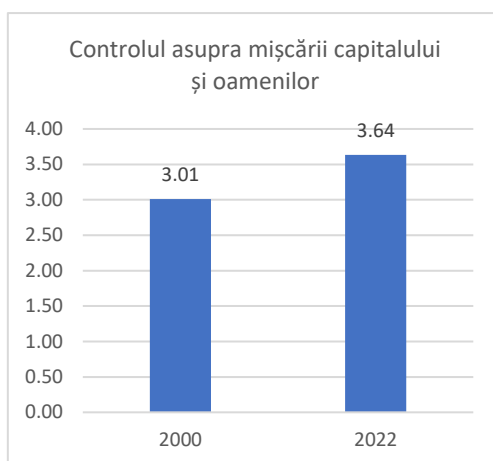
Sursa: Gwartney et al. 2024; analiza autorilor

3.2.2. Ritmul liberalizării comerțului în UE-27 comparativ cu OCDE, BRICS și restul lumii

Când se analizează schimbarea diferenței dintre performanța medie a UE-27 și BRICS în perioada 2000–2022, devine evident că țările UE-27 și-au crescut avansul de la 1,92 puncte la 2,64 puncte – un câștig de 0,72 pe o scară de 10 puncte – așa cum este ilustrat în Figura 4. Această creștere poate fi atribuită în principal unei scăderi semnificative a discrepanțelor dintre cursurile de schimb oficiale și cele de pe piața neagră în țările BRICS în 2022, comparativ cu 2000. În plus, în ceea ce privește controlul mișcării capitalului și persoanelor, UE-27 a reușit, de asemenea, să-și mărească diferența cu 0,63 puncte. În schimb, BRICS a redus decalajul în ceea ce privește tarifele și barierele comerciale reglementare, cu 0,19 și, respectiv, 0,09 puncte.

Figura 4. Diferențe în indicatorii de libertate a comerțului între mediile UE-27 și BRICS

Nota: Valorile pozitive/negative indică faptul că media grupului de țări a crescut/scăzut în 2022 comparat cu 2000

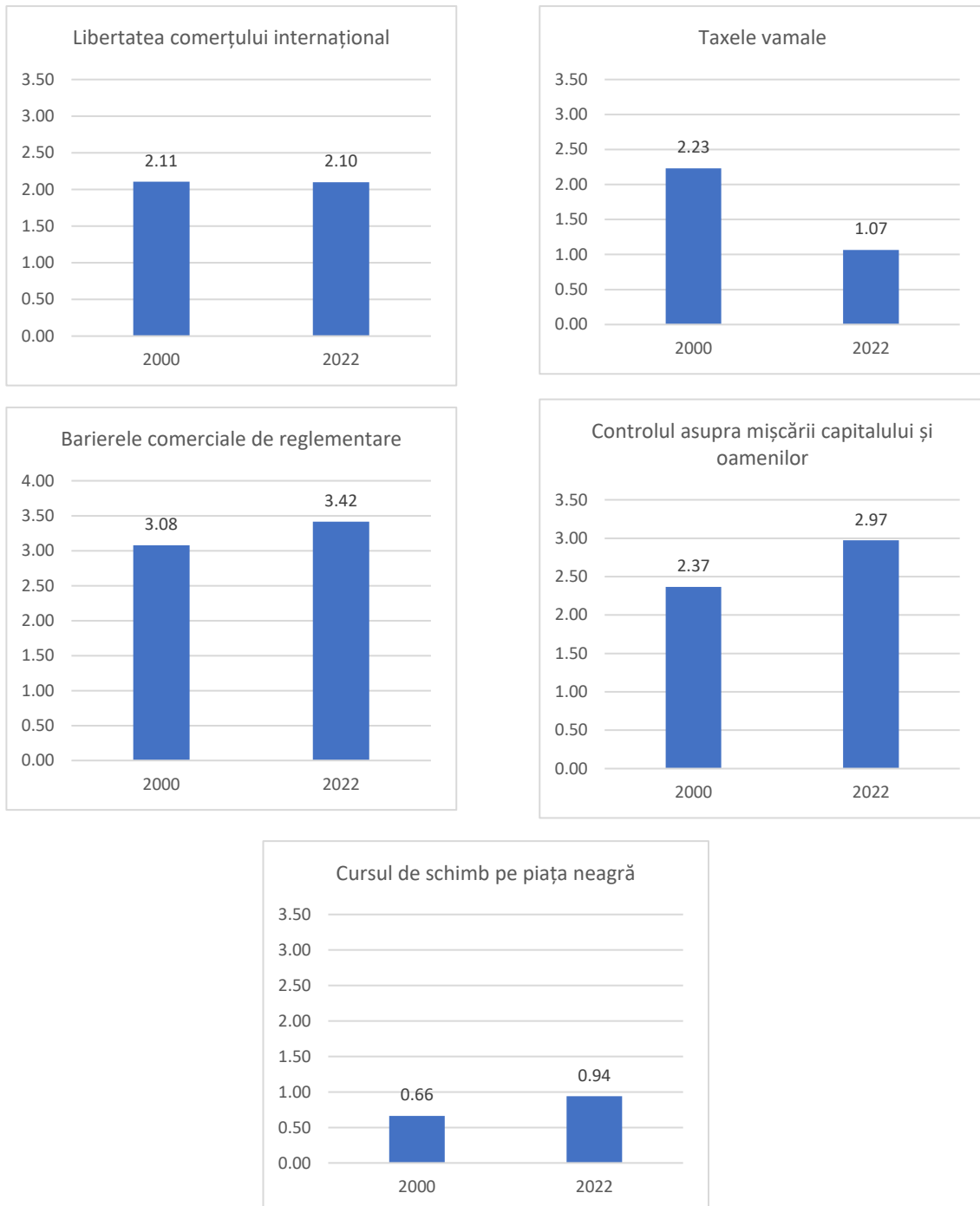
Sursa: Gwartney et al. 2024; analiza autorilor

3.2.3. Compararea scorurilor medii ale UE-27 cu diferențele față de țările din restul lumii

Scorurile medii ale UE-27 comparativ cu diferențele față de țările din restul lumii – un grup extrem de eterogen – au rămas constante între 2000 și 2022, indicând faptul că ambele grupuri au liberalizat într-o măsură similară. Totuși, o schimbare semnificativă a avut loc în domeniul taxelor vamale, unde grupul restului lumii a redus considerabil decalajul față de media UE-27, diferența scăzând de la 2,23 puncte în 2000 la 1,07 puncte în 2022 (Figura 5).

Această reducere a decalajului în ceea ce privește tarifele este echilibrată de creșteri ușoare în celelalte subcomponente. În timp ce restul lumii a reușit să reducă diferența în tarife, performanța generală în celelalte domenii a rămas în mare parte constantă, ceea ce sugerează un ritm de liberalizare similar pentru ambele grupuri.

Figura 5. Diferențe în indicatorii de libertate a comerțului între mediile UE-27 și restul lumii

Nota: Valorile pozitive/negative indică faptul că media grupului de țări a crescut/scăzut în 2022 comparat cu 2000

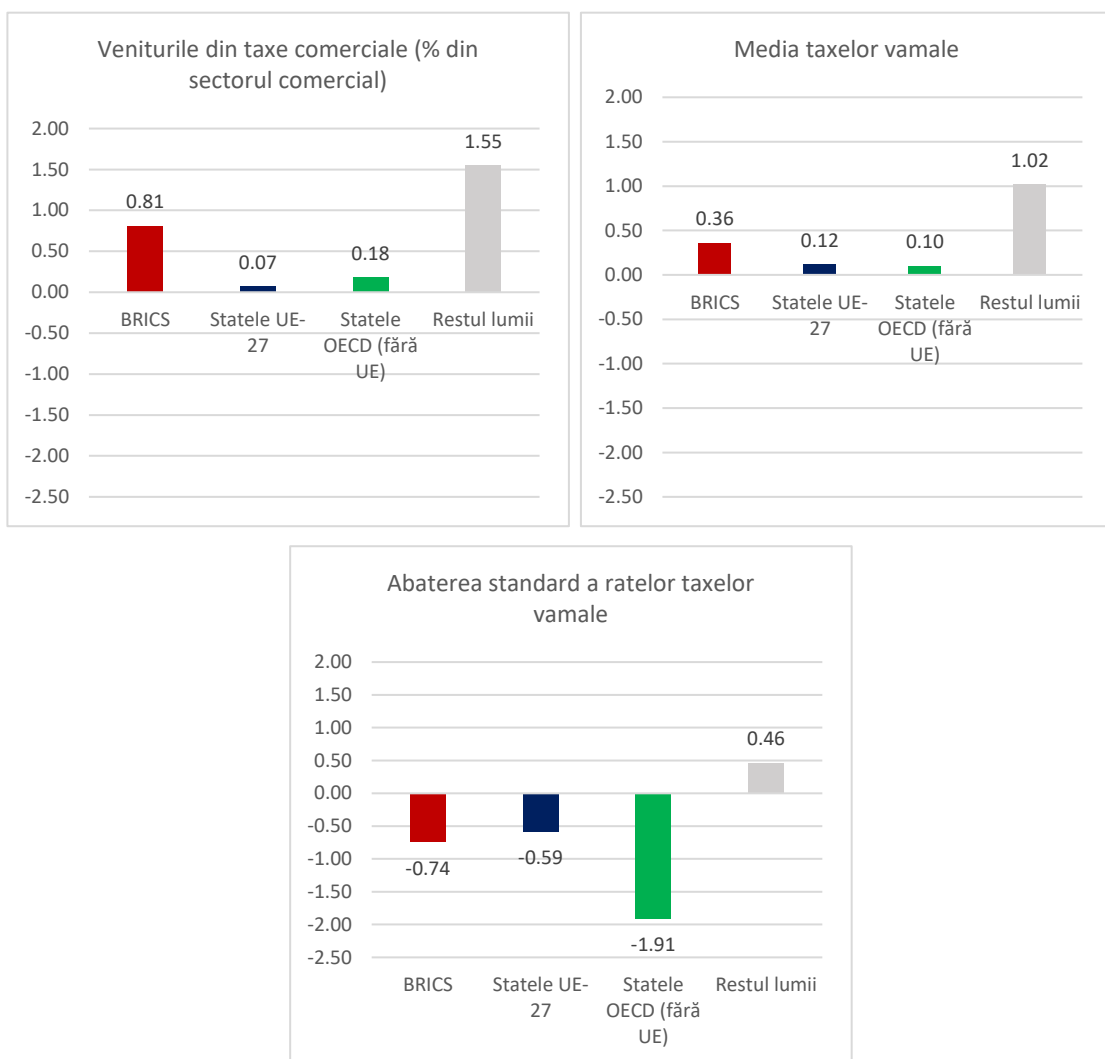
Sursa: Gwartney et al. 2024; analiza autorilor

Tendențele arătate în Figurile 4 și 5 subliniază faptul că ritmul în care țările UE-27 au redus tarifele și au eliminat barierele comerciale reglementare a fost mai lent decât cel al BRICS și al restului lumii în perioada 2000–2022.

3.2.4. Taxele și barierele comerciale reglementare: Principalele deficiențe ale UE

O examinare mai detaliată a indicatorilor specifici pentru tarife și bariere comerciale reglementare oferă informații suplimentare. Veniturile din taxele comerciale (ca procent din sectorul comercial) și rata medie a tarifelor în UE-27 au înregistrat creșteri modeste de 0,07 și 0,12 puncte, respectiv, în timp ce BRICS și restul lumii au experimentat creșteri mai mari. Cu toate acestea, în ceea ce privește deviația standard a ratelor tarifare, UE-27 a înregistrat o scădere mai mică comparativ cu BRICS, în timp ce grupul restului lumii a obținut o îmbunătățire semnificativă (Figura 6).

Figura 6. Diferențe în indicatorii tarifari pe grupuri regionale (2000–2022)

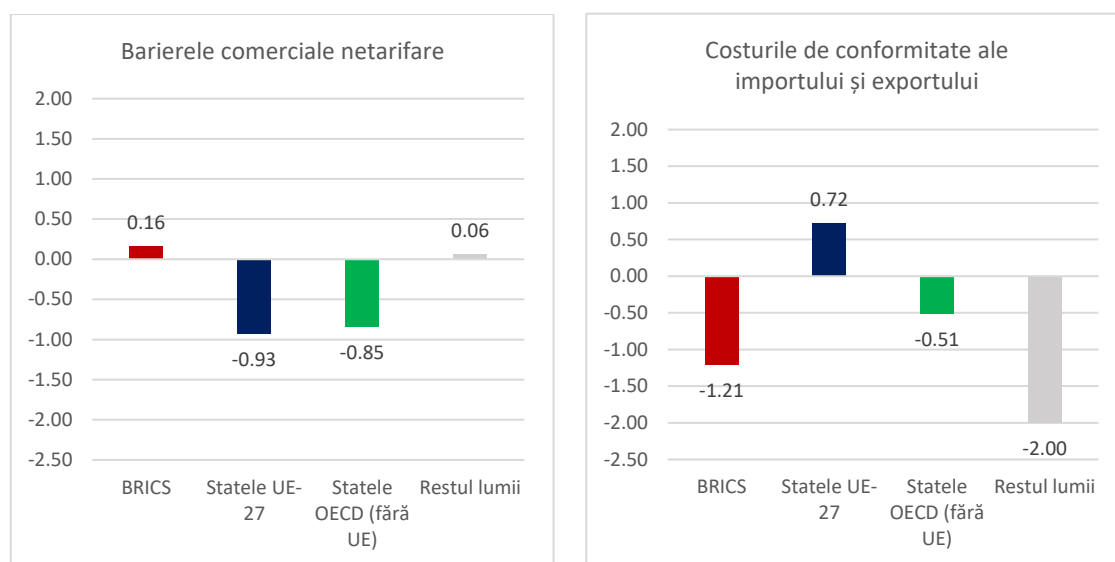
Nota: Valorile pozitive/negative indică faptul că media grupului de țări a crescut/scăzut în 2022 comparat cu 2000

Sursa: Gwartney et al. 2024; analiza autorilor

În ceea ce privește eliminarea barierelor comerciale reglementare, țările UE-27 au înregistrat o scădere notabilă a barierelor comerciale netarifare în perioada 2000–2022, în contrast cu grupurile BRICS și restul lumii, care au înregistrat creșteri ale scorurilor medii. Această tendință evidențiază eforturile UE-27 de a reduce barierele reglementare care limitează comerțul transfrontalier.

Pe de altă parte, UE-27 a fost singurul grup care a experimentat o creștere semnificativă a costurilor de conformare pentru import și export. Pentru toate celelalte grupuri, scorul mediu pentru costurile de conformare a scăzut semnificativ, subliniind progresele acestora în reducerea poverilor administrative legate de comerț (Figura 7).

Figura 7. Diferențe în indicatorii barierelor comerciale reglementare pe grupuri regionale (2000–2022)

Nota: Valorile pozitive/negative indică faptul că media grupului de țări a crescut/scăzut în 2022 comparat cu 2000

Sursa: Gwartney et al. 2024; analiza autorilor

3.2.5. Concluzii

Deși Uniunea Europeană rămâne una dintre regiunile cele mai favorabile comerțului liber, există domenii specifice ale politicilor comerciale care necesită o liberalizare mai pronunțată. În special, controalele asupra mișcării capitalului și persoanelor înregistrează scoruri mai scăzute în privința libertății comerțului decât alte subcomponente. UE nu a liberalizat în același ritm ca alte jurisdicții în domeniile taxelor vamale și barierelor comerciale reglementare. Destabilizarea politică observată în grupuri precum BRICS a oferit țărilor UE un avantaj comparativ, reflectat în indicatori precum discrepanțele dintre cursurile de schimb pe piața neagră și povara fiscală asupra comerțului internațional ca

procent din exporturi și importuri. Cu toate acestea, barierele comerciale netarifare care afectează competitivitatea bunurilor importate pe piața internă sunt liberalizate într-un ritm mai lent sau chiar rămân în urma celor din BRICS și restul lumii.

Această analiză are anumite limitări, inclusiv disparitățile și eterogenitatea dintre grupurile de țări²⁷. Compararea scorurilor medii – chiar și atunci când sunt măsurate ca diferențe și dezagregate extensiv – poate masca abordările mai nuanțate ale politicilor specifice care ar putea aborda problemele identificate. Cu toate acestea, analiza oferă o perspectivă comparativă asupra tendințelor libertății comerciale între grupurile de țări din organizațiile internaționale și restul lumii, evidențiind politicile UE care sunt în urmă și necesită accelerarea liberalizării.

3.3. Recomandări de politici

Pentru a răspunde provocărilor cu care se confruntă politica comercială a Uniunii Europene și pentru a consolida poziția sa pe scena globală, sunt necesare intervenții strategice care să sprijine liberalizarea comerțului, să îmbunătățească competitivitatea și să promoveze transparența. Recomandările de mai jos oferă direcții clare pentru optimizarea proceselor de adoptare a acordurilor comerciale, reducerea barierele reglementare și creșterea încrederii în cadrul politicii comerciale a UE, contribuind astfel la o integrare mai profundă în economia globală.

- **Crearea unui observator pentru ALS (Acorduri de Liber Schimb):**
Monitorizarea progresului voturilor interne și lobby pentru accelerarea acestui proces.
- **Consolidarea mobilității externe a capitalului uman și financiar:**
Acest lucru va contribui la menținerea competitivității pe piața globală și va facilita influxul de investiții pe continent, ceea ce ar putea stimula semnificativ inovația.
- **Simplificarea proceselor reglementare:**
Procedurile pentru comerțul transfrontalier în UE ar trebui simplificate prin reducerea cerințelor birocratice. Acest lucru va ajuta la reducerea atât

²⁷ În ceea ce privește disparitatea dintre țările centrale și cele periferice din UE în indicatorii de libertate economică, vezi Archontas și Saravakos (2023).

a barierelor tarifare, cât și a celor netarifare, accelerând procesul general de liberalizare.

- **Creșterea transparenței în politica comercială:**

Îmbunătățirea transparenței în negocierile comerciale și în procesele de elaborare a politicilor pentru a construi încrederea și sprijinul între statele membre UE și partenerii comerciali. Acest lucru ar putea implica consultări mai deschise și un acces public mai mare la documentele de negociere și la proiectele de acorduri comerciale.

4. Acordurile comerciale ale UE: realizări și lacune

4.1 Introducere

Uniunea Europeană a fost fondată pe principiul liberului schimb în interiorul granițelor sale. Cele patru tipuri de libertăți pe care le garantează – libertatea de circulație a bunurilor, forței de muncă, capitalului și libertatea de stabilire și furnizare a serviciilor – împreună cu Piața Unică, reflectă acest principiu. Deși Articolul 3, paragraful 5 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) afirmă că „În relațiile sale cu restul comunității internaționale, Uniunea își afirmă și promovează valorile și interesele și contribuie la protecția cetățenilor săi. Aceasta contribuie la [...] comerțul liber și echitabil” (Uniunea Europeană, 2024a), angajamentul UE față de comerțul liber se limitează la statele sale membre. UE negociază acorduri comerciale în numele întregului bloc, deoarece politica comercială este de competența Uniunii. Articolele 207 și 218 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE) stabilesc rolurile Consiliului și Comisiei în acest proces. Consiliul autorizează negocierile, în timp ce Comisia le desfășoară, ceea ce îi conferă acesteia din urmă o influență semnificativă asupra conținutului și impactului acordurilor comerciale²⁸.

Totuși, așa cum se poate spune, „With great power comes great responsibility”, mai ales în contextul alegerilor prezidențiale din SUA din 2024, care ar putea determina noua Comisie Europeană să intre într-un război comercial cu SUA²⁹. În plus, disputele comerciale continue cu China – de exemplu, cele privind subvențiile de stat pentru producătorii săi de vehicule electrice și taxele retaliatorii impuse de UE³⁰ – precum și diviziunile interne și opoziția vocală față

²⁸ ‘The consumer benefits of trade agreements: Evidence from the EU trade policy’, *CEPR*, 12 Martie 2018 (<https://cepr.org/voxeu/columns/consumer-benefits-trade-agreements-evidence-eu-trade-policy>).

²⁹ ‘Europe and US extend trade truce over Trump tariffs’, *BBC*, 19 Decembrie 2023 (<https://www.bbc.com/news/business-67758395>).

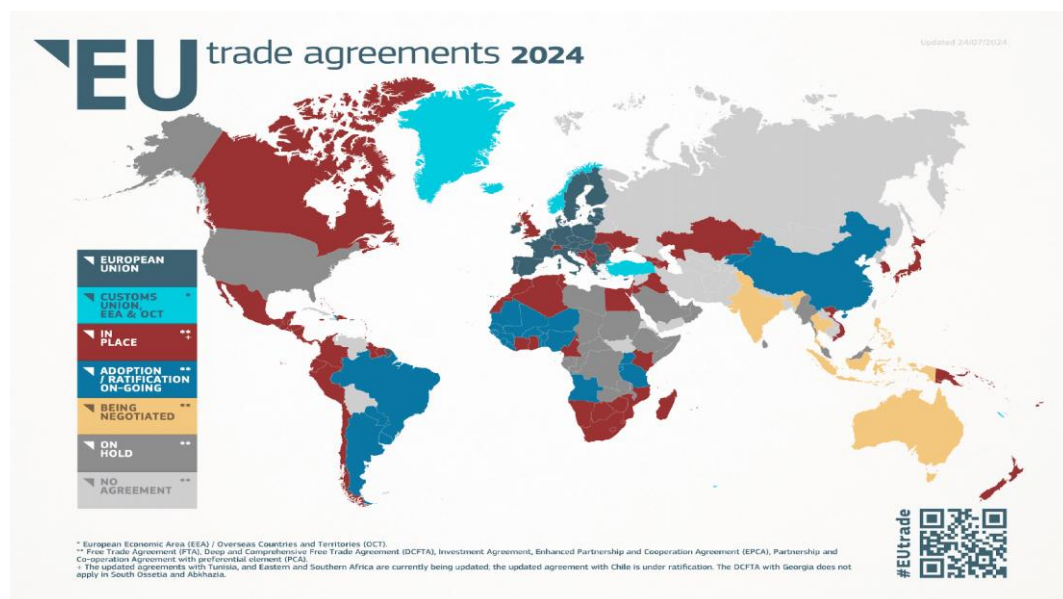
³⁰ ‘EU imposes duties on unfairly subsidised electric vehicles from China while discussions on price undertakings continue’, *Comisia Europeană*, 29 Octombrie 2024 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_5589).

de acordul propus cu Mercosur³¹ complică agenda UE. Aceste provocări evidențiază două obstacole majore: preocupările de securitate față de potențiali adversari și tendințele protecționiste în creștere în lumea occidentală³². Totuși, pericolele protecționismului nu se limitează doar la aspectele economice – acestea se extind și asupra celor geopolitice (Mises, 2010). Consolidarea legăturilor economice cu țările care împărtășesc valori similare este esențială pentru a naviga prin aceste complexități și pentru a asigura că interesele strategice ale UE sunt protejate.

4.2. Actualele acorduri de liber-schimb ale UE

Pentru a avea o imagine completă a poziției actuale a UE în ceea ce privește politica comercială, este util să analizăm acordurile existente de liber schimb (ALS) între UE și partenerii săi.

Figura 8. Acorduri comerciale existente între UE și țările terțe (2024)

Sursa: Department of Enterprise, Trade and Employment (f.d.).

³¹ 'France to EU: Don't seal South America trade deal against our will', *Politico*, 30 Octombrie 2024 (<https://www.politico.eu/article/eu-france-dont-seal-latam-trade-deal-sophie-primas-trade-minister/>).

³² 'The case for open trade', WTO, f.d. (https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact3_e.htm).

Așa cum este evidențiat în Figura 8, UE face parte din multiple ALS cu peste 70 de țări, inclusiv unele dintre cele mai mari economii ale lumii – precum Japonia, Regatul Unit și Canada – care, în ansamblu, reprezintă aproape 32% din comerțul extern al UE (Department of Enterprise, Trade and Employment, f.d.). Totuși, nu toate aceste ALS au fost implementate complet. Unele, precum Acordul Economic și Comercial Cuprinzător UE-Canada (CETA), se aplică doar provizoriu³³, multe state membre nefiind încă în faza de notificare a acordurilor respective. De exemplu, în cazul CETA, 11 state membre, precum și Canada, nu au finalizat încă acest proces (Consiliul European, 2017).

Aceste ALS au deja un impact semnificativ asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor UE, care beneficiază de taxe vamale reduse la anumite bunuri și de o îmbunătățire generală a calității produselor importate³⁴. De exemplu, în primul an al Acordului de Parteneriat Economic UE-Japonia (EPA), exporturile UE către Japonia au crescut cu 6,6% comparativ cu anul precedent, iar exporturile Japoniei către UE au crescut cu peste 6%³⁵. De la intrarea în vigoare a EPA, exportatorii europeni au economisit aproape 1 miliard de euro în taxe vamale. Se estimează că, datorită acestui acord, comerțul anual între UE și Japonia ar putea crește cu aproape 36 de miliarde de euro³⁶. În plus, restricțiile reglementare au fost reduse, fiind introduse proceduri simplificate pentru a facilita comerțul. Totuși, obținerea acestor beneficii a necesitat atingerea unui consens în timpul negocierilor, adoptării și ratificării acordului. În cazul EPA, acest proces a durat trei ani de la inițiere până la implementare³⁷.

Cu toate acestea, procesul nu este întotdeauna atât de rapid. De exemplu, Acordul Comercial UE-Vietnam – cel mai recent acord comercial al UE cu o țară de o asemenea importanță – a fost negociat timp de cinci ani înainte de a intra în vigoare³⁸. În contrast, deși negocierile pentru acordul UE-Mercosur s-au încheiat în 2019, acesta nu a fost încă adoptat de Consiliu. Aceasta evidențiază cea mai critică problemă cu care se confruntă fiecare Comisie – „*capcana deciziilor politizate*” (Gheyle, 2022), care reduce semnificativ capacitatea UE de a adopta și implementa noi acorduri comerciale.

³³ ‘Negotiations and agreements’, *Comisia Europeană* (https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_en).

³⁴ ‘The consumer benefits of trade agreements...’

³⁵ ‘Trade: First year of the EU-Japan Economic Partnership Agreement shows growth in EU exports’, *Comisia Europeană*, 31 Ianuarie 2020 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_161).

³⁶ ‘Trade: First year of the EU-Japan Economic Partnership Agreement shows growth in EU exports’, *Comisia Europeană*, 31 Ianuarie 2020 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_161).

³⁷ ‘EU-Japan agreement: Negotiation process’, *Comisia Europeană*, f.d. (https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/japan/eu-japan-agreement/negotiation-process_en).

³⁸ ‘Summary of Vietnam-EU Free Trade Agreement (EVFTA)’, *WTOCenter*, 15 Ianuarie 2016 (<https://wtocenter.vn/chuyen-de/12781-summary-of-vietnam-eu-free-trade-agreement-evfta>).

4.3. Principalele acorduri de liber schimb care lipsesc Uniunii Europene

În ciuda rețelei sale extinse de acorduri comerciale, UE încă nu are parteneriate strategice de liber schimb cu mai multe piețe globale cheie – acorduri care ar putea îmbunătăți semnificativ influența economică a UE, accesul la resurse și competitivitatea pe scena internațională. Cazurile acordului de liber schimb cu Mercosur și ale CETA ilustrează aceste lacune.

O parte a problemei constă în modul în care anumite ALS sunt negociate. Până în 2017, aproape toate acordurile comerciale ale UE erau încheiate ca acorduri mixte, ceea ce oferea statelor membre posibilitatea de a bloca adoptarea lor. Acesta a fost cazul CETA, unde, în octombrie 2016, parlamentul regiunii Wallonia din Belgia a decis să blocheze prin veto acordul, creând astfel o criză internațională.

Totuși, responsabilitatea nu revine în totalitate UE și statelor membre. Un exemplu relevant este cel al Parteneriatului Transatlantic pentru Comerț și Investiții (TTIP) cu SUA – cel mai important acord comercial nerealizat al UE. Acest ALS ar fi implicat cele mai mari două economii ale lumii³⁹ și ar fi avut un impact profund asupra vieților a 784 de milioane de oameni. Din păcate, nu a fost realizat, deoarece atât UE, cât și SUA au căzut în „capcana deciziilor politizate” pe fondul tendințelor protecționiste în creștere – tendințe care s-au consolidat chiar și după alegerea lui Joe Biden, un președinte pro-atlanticist, în 2020.

Lista acordurilor comerciale lipsă ale UE nu se oprește aici. O altă țară cu o viziune similară care nu are încă un ALS cu UE este Australia. Negocierile între UE și Australia au început în 2018, dar nu s-au concretizat până în prezent. Acest potențial acord comercial oferă însă un punct de plecare pentru a discuta cum UE – și în special noua Comisie – ar putea preveni veto-urile statelor membre privind ALS-urile.

O abordare posibilă ar putea implica trimiterea acordurilor controversate la Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), cu speranța că CJUE va decide că astfel de acorduri – sau cel puțin părți semnificative din ele – sunt exclusiv de competența UE. Acest lucru s-a întâmplat în cazul ALS-ului UE-Singapore, în care CJUE a constatat că toate prevederile referitoare la liberalizarea comerțului și a investițiilor directe străine intră exclusiv în prerogativa UE. Această decizie a inițiat o tendință de a împărți ALS-urile în două: una care vizează domeniile de competență exclusivă a UE și alta care acoperă restul. Aceste „acorduri mixte”

³⁹ ‘The European Union and its trade partners’, *Parlamentul European*, f.d. (<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/160/the-european-union-and-its-trade-partners>).

reprezintă o altă modalitate de a evita blocajele potențiale, oferind totodată Comisiei un instrument pentru a urmări o politică comercială mai proactivă.

O altă abordare ar implica implicarea parlamentelor statelor membre în negocierile pentru ALS-uri, pentru a dezamorsa posibilele crize prin compromis. Totuși, acest lucru ar putea prelungi faza de negociere. Prin urmare, Comisia ar trebui să se concentreze pe acorduri comerciale mixte pentru a liberaliza comerțul cu mai mulți parteneri.

4.4. Acord de liber schimb cu Ucraina și Republica Moldova?

Un alt ALS notabil este Acordul de Asociere UE-Ucraina (AA), care se confruntă cu mai multe probleme în raport cu politica comercială actuală a UE. Deși implementarea AA nu a fost o sarcină ușoară, componenta sa economică – Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare (DCFTA) – este activă provizoriu din 2016⁴⁰. Cu toate acestea, AA a fost aproape blocat de un referendum politizat în Olanda, care a amenințat să împiedice acordul⁴¹. Ca răspuns la invazia Rusiei în Ucraina din 2022, UE a liberalizat complet comerțul cu Ucraina, deși doar temporar⁴². Măsurile adoptate au fost reînnoite de două ori și rămân în vigoare până pe 5 iunie 2025⁴³. Deși acest pas este pozitiv, natura temporară a măsurilor creează o incertitudine inutilă pentru antreprenorii de pe ambele părți.

Un cadru similar este reprezentat de Acordul de Asociere UE-Moldova, care include și el o DCFTA și care a permis Moldovei să se integreze progresiv pe piața unică europeană. Implementat integral începând cu 2016, acesta a eliminat majoritatea tarifelor și a facilitat accesul produselor moldovenești în UE. La fel ca în cazul Ucrainei, în 2022, UE a adoptat măsuri autonome de liberalizare a comerțului, suspendând temporar toate tarifele și cotele rămase pentru produsele moldovenești exportate în UE, măsuri care sunt în vigoare până la 24 iulie 2025. Cu toate acestea, și în cazul Moldovei, anumite sectoare sensibile, precum agricultura, rămân sub mecanisme de protecție, permițând UE să reintroducă restricții în cazul unor dezechilibre comerciale.

⁴⁰ 'EU-Ukraine deep and comprehensive free trade area', *Comisia Europeană*, f.d. (<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-ukraine-deep-and-comprehensive-free-trade-area>).

⁴¹ 'The Dutch 2016 Referendum: Voice, No Exit, History & Policy', 2024, *History and Policy* (<https://www.historyandpolicy.org/opinion-articles/articles/the-dutch-2016-referendum-voice-no-exit>)

⁴² 'Ukraine', *Comisia Europeană*, f.d. (https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en).

⁴³ 'Ukraine', *Comisia Europeană*, f.d. (https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en).

Liberalizarea comerțului cu Ucraina și Moldova a generat însă provocări economice semnificative, mai ales în sectoare sensibile, precum agricultura și industria materialelor de construcții. Impactul nu este uniform la nivelul UE, fiind resimțit mai puternic în statele din Europa Centrală și de Est, unde competitivitatea unor sectoare locale a fost afectată. În acest context, UE ar putea analiza introducerea unor mecanisme de ajustare economică, care să sprijine regiunile și industriile cel mai expuse. Acest tip de măsuri ar putea reduce tensiunile interne și descuraja acțiunile unilaterale ale unor state membre, care riscă să fragmenteze piața internă și să slăbească coeziunea europeană.

În plus, unele state membre au fost reticente să respecte reglementările temporare⁴⁴, încălcând astfel regulile pieței interne și legislația UE. Prin urmare, UE ar trebui să ia în considerare transformarea acestor măsuri în unele permanente.

Acest caz scoate în evidență o altă problemă a politicii comerciale actuale a UE: lipsa de voință și inițiativă a Comisiei de a aplica legislația UE și de a trimite astfel de cazuri la CJUE. Niciunul dintre statele membre ale UE responsabile pentru introducerea interdicțiilor unilaterale asupra bunurilor agricole ucrainene nu a fost sancționat pentru acțiunile lor. Această lipsă de acțiune din partea Comisiei este problematică, având în vedere poziția sa de „gardian al tratatelor” (Articolul 17 – Uniunea Europeană, 2024a). O astfel de atitudine ar putea încuraja alte state membre să adopte măsuri unilaterale similare, ceea ce ar duce efectiv la subminarea politicii comerciale comune a UE.

4.5. Recomandări de politici

Politica comercială a Uniunii Europene reprezintă unul dintre instrumentele cheie pentru promovarea creșterii economice, competitivității globale și a parteneriatelor strategice. Fondată pe principiile comerțului liber în cadrul Pieței Unice, agenda comercială a UE se extinde la nivel global, susținută de o rețea vastă de acorduri cu peste 70 de țări. Cu toate acestea, deși aceste acorduri au adus beneficii semnificative, provocările precum tensiunile geopolitice, tendințele protecționiste și diviziunile interne dintre statele membre complică adesea implementarea și negocierea lor. Pentru a naviga printre aceste obstacole și a-și consolida influența economică globală, UE trebuie să abordeze problemele structurale din politica sa comercială, concentrându-se pe depășirea blocajelor,

⁴⁴ ‘Poland, Hungary, Slovakia impose own Ukraine grain bans as EU measure expires’, *Politico*, 16 Septembrie 2023 (<https://www.politico.eu/article/poland-hungary-slovakia-extend-grain-bans-despite-blocs-lift/>).

asigurarea parteneriatelor strategice și asigurarea coerenței în abordarea acordurilor de liber schimb.

- **Transformarea măsurilor comerciale temporare cu Ucraina în acorduri permanente:**

UE ar trebui să ia în considerare transformarea actualelor liberalizări comerciale temporare cu Ucraina în acorduri permanente, având în vedere tensiunile geopolitice în desfășurare și rolul critic al Ucrainei în regiune. Abordarea actuală a UE, de reînnoire a măsurilor temporare după necesități, creează incertitudine pentru companiile de pe ambele părți, descurajând investițiile pe termen lung și planificarea economică. UE trebuie să analizeze și potențialele bariere competitive impuse producătorilor din UE în domenii cheie, precum agricultura, ca o consecință a acestei abordări.

- Permanentizarea acordului de liber schimb cu Republica Moldova
UE ar trebui să acorde o atenție sporită relației comerciale cu Moldova, având în vedere vulnerabilitățile economice ale acesteia și angajamentul său pentru integrarea europeană. Deși măsurile autonome de liberalizare a comerțului au fost prelungite până în 2025, incertitudinea cu privire la viitorul regimului comercial poate afecta dezvoltarea sectorului privat și atragerea de investiții. O soluție ar fi stabilirea unor mecanisme de tranziție previzibile, care să permită Moldovei o integrare treptată în Piața Unică a UE, similar cu ceea ce s-a propus pentru Ucraina.
- **Valorificarea CJUE pentru a depăși veto-urile statelor membre:**
Pentru a depăși blocajele politizate care adesea împiedică acordurile comerciale, UE ar trebui să trimită mai activ ALS controversate la Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Aceasta ar clarifica care aspecte ale ALS intră exclusiv sub competența UE, reducând astfel necesitatea ratificării de către parlamentele naționale. Un precedent pentru această abordare a fost stabilit cu ALS UE-Singapore, în care CJUE a hotărât că prevederile legate de comerț și investițiile directe străine intră sub jurisdicția UE. Prin adoptarea acordurilor mixte, Comisia poate accelera procesul de ratificare și poate urmări o politică comercială mai proactivă.

5. Beneficiile economice ale consolidării relațiilor comerciale UE-Taiwan

5.1. Introducere

În ultimii ani, Uniunea Europeană a căutat să-și diversifice partenerii comerciali și să reducă dependența de Piața Unică (PU) pentru produse critice, în special în domeniul produselor de înaltă tehnologie. Taiwanul, un actor cheie în producția avansată și tehnologie, oferă o oportunitate unică pentru UE de a securiza lanțuri de aprovizionare reziliente și de a aprofunda legăturile economice cu un partener care împărtășește obiective similare. Această secțiune analizează rațiunile și beneficiile consolidării relațiilor comerciale dintre UE și Taiwan, concentrându-se pe potențialul de creștere economică, inovație și securitate a lanțurilor de aprovizionare.

5.2. Acces la tehnologia avansată de semiconductori

Taiwan găzduiește cele mai mari și avansate fabrici de semiconductori din lume, inclusiv Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC), care este responsabilă pentru peste jumătate din producția mondială de semiconductori (Chung și Wang, 2023). Semiconductorii sunt esențiali pentru industriile auto, electronice și telecomunicații ale UE. Prin consolidarea comerțului cu Taiwan, UE poate asigura accesul la componentele de înaltă tehnologie vitale pentru aceste sectoare. Acest lucru ar reduce vulnerabilitatea la întreruperile lanțurilor de aprovizionare, cum a fost cea din 2022, când UE s-a confruntat cu o criză a semiconducturilor, ceea ce a dus la pierderi estimate la 100 de miliarde de euro pentru sectorul auto, cu impact sever asupra producției unor producători cheie⁴⁵. Întărirea relațiilor cu Taiwan ar putea atenua astfel de riscuri și ar sprijini inițiativele UE de transformare digitală și tranziție verde.

⁴⁵ Allianz Trade, *Missing chips cost EUR100bn to the European auto sector*. 13 Septembrie 2022 (https://www.allianz-trade.com/en_global/news-insights/economic-insights/european-automotive-semiconductor-shortage.html)

5.3. Complementaritatea economică și sinergia piețelor

Economia Taiwanului este extrem de compatibilă cu cea a UE, în special în domeniile tehnologiei, energiei verzi și serviciilor IT. Consolidarea comerțului poate stimula creșterea investițiilor în aceste sectoare, generând inovație și creștere economică pentru ambele părți (Huang și Cheng, 2023). În plus, accentul pus de Taiwan pe dezvoltarea durabilă se aliniază cu obiectivele Pactului Verde European, ceea ce îl face un partener promițător în domeniul tehnologiilor de energie regenerabilă.

În 2023, companiile taiwaneze au colaborat cu firme europene pentru a avansa proiectele de energie eoliană offshore, subliniind potențialul cooperării internaționale în energie verde. De exemplu, Associated British Ports (ABP) și Taiwan International Ports Corporation (TIPC) au semnat un memorandum de înțelegere pentru a explora oportunități comune de afaceri în proiectele de energie eoliană offshore⁴⁶. De asemenea, dezvoltatorul danez de energie regenerabilă Ørsted a obținut finanțare pentru parcul eolian Changhua 4 din Taiwan, cu sprijinul agențiilor de credit din țări precum Regatul Unit⁴⁷. Aceste inițiative subliniază colaborarea crescândă între entități taiwaneze și europene pentru promovarea tehnologiilor și infrastructurii de energie regenerabilă. Astfel de parteneriate ar putea sprijini obiectivele climatice ale UE și tranziția sa către o economie cu emisii scăzute de carbon.

5.4. Considerații strategice și geopolitice

Consolidarea comerțului cu Taiwan se aliniază cu politica UE de „autonomie strategică deschisă”, care urmărește reducerea dependenței de surse unice pentru produse critice, în special în sectoarele de înaltă tehnologie și manufacturiere (Comisia Europeană, 2023e). Prin întărirea legăturilor cu Taiwan, UE poate reduce dependența de China și poate diversifica sursele de aprovizionare, în special în sectoarele dominate în prezent de China.

Sectorul semiconductorilor din Taiwan oferă o alternativă la prezența crescândă a Chinei pe piața globală a tehnologiei. Prin stabilirea unei relații comerciale mai

⁴⁶ Associated British Ports, ABP and TIPC lay foundations for international collaboration on floating offshore wind. 17th of January 2023 (<https://www.abports.co.uk/news-and-media/latest-news/2023/abp-and-tipc-lay-foundations-for-international-collaboration-on-floating-offshore-wind>)

⁴⁷ Global Trade Review, ECAs power latest Taiwan offshore wind deal. 22 Februarie 2023 (<https://www.gtreview.com/news/asia/ecas-power-latest-taiwan-offshore-wind-deal>)

solide cu Taiwan, UE poate diversifica sursele de aprovizionare și poate reduce expunerea la riscurile geopolitice din regiunea Asia-Pacific (Lo și Chang, 2023).

Angajamentul Taiwanului față de democrație și drepturile omului este în concordanță cu valorile UE, ceea ce îl face un partener de încredere în regiune. Stabilitatea și statul de drept din Taiwan îl fac un partener comercial fiabil, esențial pentru UE, care urmărește să stabilească relații cu țări ce împărtășesc angajamentul său față de o ordine internațională bazată pe reguli (Parlamentul European, 2023). În 2023, Parlamentul European a adoptat o rezoluție care pledează pentru legături mai strânse între UE și Taiwan, subliniind importanța valorilor democratice în parteneriatele comerciale.

Prin întărirea comerțului cu Taiwan, UE poate contribui la integrarea mai largă a Taiwanului în economia globală. Sprijinirea participării Taiwanului la organizații internaționale, precum Organizația Mondială a Sănătății (OMS) și Cooperarea Economică Asia-Pacific (APEC), este în concordanță cu angajamentul UE față de politici economice incluzive. Implicarea activă a Taiwanului în eforturile de răspuns la pandemie a demonstrat capacitatea și dorința sa de a contribui la bunuri publice globale. Sprijinul sporit al UE pentru integrarea economică a Taiwanului ar putea consolida rolul acestuia în reziliența economică și în sănătatea globală.

5.5. Recomandări de politici

Pentru a valorifica potențialul economic și strategic al relațiilor comerciale cu Taiwan, Uniunea Europeană trebuie să adopte măsuri clare și eficiente. Acestea ar putea sprijini inovația tehnologică, tranziția către economia verde și stabilitatea geopolitică. Recomandările de mai jos oferă un cadru pentru aprofundarea cooperării economice și pentru promovarea unei relații comerciale sustenabile și avantajoase pentru ambele părți.

- 1. Dezvoltarea unui Acord de Parteneriat Economic (EPA):** Formalizarea relațiilor comerciale ar reduce tarifele și barierele netarifare, facilitând accesul firmelor UE pe piața taiwaneză și asigurând o concurență echitabilă.
- 2. Consolidarea mecanismelor bilaterale de investiții:** UE ar trebui să prioritizeze investițiile în industriile de înaltă tehnologie din Taiwan, cum ar fi semiconductorii și energia regenerabilă. Crearea unor cadre de investiții care să protejeze firmele din UE ar putea stimula implicarea sectorului privat în Taiwan.

3. **Încurajarea cooperării industriale și de cercetare:** UE ar trebui să promoveze inițiative comune de cercetare-dezvoltare cu Taiwan, în special în tehnologiile verzi și inovația digitală. Parteneriatele între instituțiile de cercetare europene și taiwaneze ar putea accelera progresul tehnologic benefic ambelor economii.
4. **Dialog diplomatic pentru pacea și stabilitatea în Strâmtoarea Taiwan:** UE ar trebui să continue să pledeze pentru relații pașnice în Strâmtoarea Taiwan. Consolidarea legăturilor comerciale cu Taiwan ar trebui prezentată ca o decizie economică reciproc avantajoasă, care să nu escaladeze tensiunile din regiune.

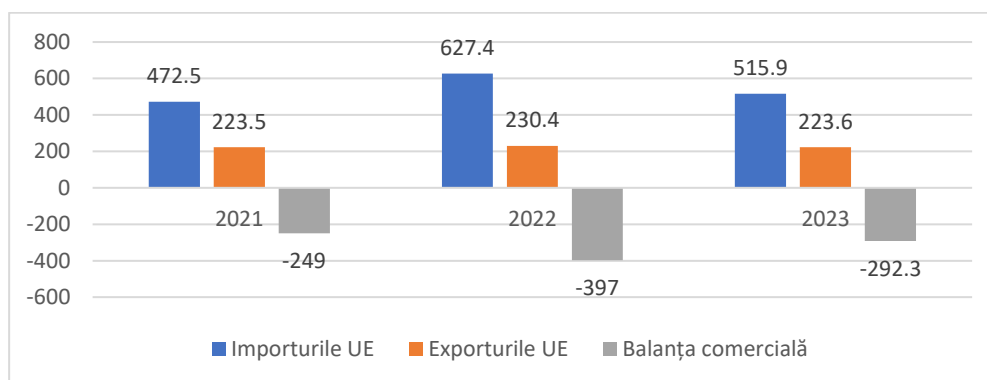
6. Abordarea UE privind comerțul cu China

6.1. Introducere

În 2023, comerțul de bunuri dintre Uniunea Europeană (UE) și China a atins aproximativ 739 de miliarde de euro, făcând din China cel mai mare partener al UE pentru importuri și al treilea cel mai mare partener pentru exporturi (Comisia Europeană, 2024a). Totuși, această relație comercială amplă este presărată cu provocări. Deși China este principala sursă de importuri și al treilea cel mai mare partener de export pentru UE, relația s-a transformat dintr-un angajament strategic într-una marcată de preocupări legate de competiție, asimetrii sistemice și tensiuni geopolitice.

Când China a aderat la Organizația Mondială a Comerțului (OMC) în decembrie 2001, s-a angajat să își deschidă economia către concurența externă, să reducă taxele vamale și să se alinieze standardelor comerciale globale (Organizația Mondială a Comerțului, 2024). Cu toate acestea, la peste două decenii de la aderare, implementarea selectivă a acestor angajamente de către China a contribuit la dezechilibrele sistemice din relația sa comercială cu UE. Accesul restricționat la piețe, practicile de reglementare opace și aplicarea inconsistentă a drepturilor de proprietate intelectuală sunt doar câteva dintre problemele care subminează capacitatea UE de a concura pe picior de egalitate cu firmele chineze (Camera de Comerț a Uniunii Europene din China, 2023; Chen și Lin, 2022).

Figura 9. Comerțul cu bunuri (miliarde €)

Sursa: Comisia Europeană (2024a).

În 2019, UE a desemnat China drept „partener, competitor și rival sistemic” pentru a recunoaște multidimensionalitatea relației lor, în timp ce Beijingul își extindea influența economică internațională (Comisia Europeană, 2019). În ultimii ani, Beijingul și-a consolidat legăturile economice cu țări precum Iranul, cu care UE are relații tensionate din cauza sancțiunilor și divergențelor privind politica nucleară. Mai mult, în ciuda angajamentelor Chinei în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), accesul la piețele financiare, de telecomunicații și de energie rămâne limitat pentru companiile europene, fiind complicat de cerințele privind parteneriatele comune și limitele privind procentul maxim de participare a capitalului străin în firmele din China.. Aceste bariere restrâng autonomia operațională a firmelor europene, în timp ce companiile chineze beneficiază de subvenții substanțiale de stat și politici favorabile, cum ar fi cele din cadrul inițiativei „Made in China 2025” (OCDE, 2022b; Gao și Shaffer, 2023).

Invazia Rusiei în Ucraina din 2022 a complicat și mai mult relația, deoarece răspunsul Chinei a fost acela de a sprijini economic Rusia, mai degrabă decât de a susține sancțiunile occidentale. Alinierea Chinei cu Rusia – evidențiată prin sprijinul acordat inițiativelor BRICS și relația personală dintre președintele Xi Jinping și Vladimir Putin – a determinat UE să reevalueze riscurile de securitate asociate alinierii politice a Chinei cu regimuri autoritare. Șefa diplomației UE, Kaja Kallas, a susținut necesitatea unei schimbări de paradigmă în relația UE–China, sugerând trecerea de la o perspectivă de parteneriat la una de competiție și recomandând ca securitatea și valorile UE să fie priorități în viitoarele angajamente cu China⁴⁸.

Mai mult decât atât, mediul de reglementare opac al Chinei continuă să dezavantajeze companiile străine, în special în sectoare strategice precum tehnologia digitală. Lipsa de predictibilitate și tratamentul diferențiat pentru firmele străine, evidențiate prin legi stricte privind localizarea datelor și aplicarea inconsistentă a drepturilor de proprietate intelectuală (IPR), contravin principiilor OMC. De exemplu, multe companii europene raportează că sunt presate să transfere tehnologie ca o condiție pentru accesul pe piața chineză – o practică ce subminează încrederea și frânează inovația (Reprezentantul Comercial al Statelor Unite, 2023; Camera de Comerț a Uniunii Europene din China, 2022).

⁴⁸ ‘China won’t like the sound of EU commissioner hearings. Here’s why’, *Politico*, 29 Octombrie 2024 (<https://www.politico.eu/article/eu-commission-braces-tougher-relationship-china-trade-kaja-kallas/>).

6.2. Dezechilibrul comercial structural și dependențele strategice

Deficitul comercial al UE cu China a scăzut de la 396 miliarde de euro în 2022 la 292 miliarde de euro în 2023, dar continuă să reflecte un dezechilibru adânc înrădăcinat (Comisia Europeană, 2024a). UE a importat bunuri din China în valoare de 515,9 miliarde de euro, constând în principal din echipamente de telecomunicații, utilaje electrice și vehicule electrice (EV). Pe de altă parte, exporturile către China au totalizat 223,6 miliarde de euro, incluzând în principal vehicule, produse farmaceutice și utilaje industriale (Figura 9; Comisia Europeană, 2024a).

Acest deficit reflectă avantajele competitive ale Chinei în această relație comercială, în special în sectoarele manufacturiere de volum și înaltă tehnologie. De exemplu, piața europeană este invadată de vehicule electrice chinezești mai accesibile, ceea ce pune presiune pe producătorii europeni care nu beneficiază de sprijin de stat similar. În acest context, Comisia Europeană a impus taxe vamale de până la 35,3%⁴⁹ pentru anumite modele de vehicule electrice chinezești, cu scopul de a nivela condițiile de concurență și de a proteja industriile europene, invocând preocupări legate de practicile de prețuri subvenționate. Cu toate acestea, această decizie a fost criticată de țări precum Germania și Spania, care și-au exprimat temerile că măsura ar putea dăuna producătorilor auto locali și, în final, consumatorilor. Aceasta ar putea afecta, la rândul său, relațiile comerciale generale cu China, cu riscul de a escalada într-un război comercial.

Politicile industriale ale Chinei, în special cele care sprijină întreprinderile de stat, joacă un rol semnificativ în această distorsiune. Întreprinderile de stat, deținute sau susținute masiv de guvern, beneficiază adesea de subvenții, finanțare preferențială și alte forme de sprijin de stat. Aceste avantaje le permit să concureze agresiv pe piețele globale, adesea prin prețuri mai mici decât concurenții străini și punând presiune pe producătorii europeni, care operează într-un mediu mai reglementat și mai concurențial⁵⁰. Mai mult, subvențiile acordate firmelor chineze prin programul „Made in China 2025” – care promovează produsele fabricate local în industriile de înaltă tehnologie – au permis acestora să intre pe piețele externe la prețuri competitive. De exemplu, companiile chineze din telecomunicații și vehicule electrice beneficiază de sprijin de stat indisponibil pentru companiile europene, ceea ce duce la o abundență de bunuri subevaluate pe piețele UE, reducând astfel competitivitatea. Mai mult, politicile Chinei pentru sectoarele de înaltă tehnologie amplifică lipsa de

⁴⁹ ‘EU adopts extra tariffs of up to 35.3% on Chinese EVs’, *France24*, 29 Octombrie 2024 (<https://www.france24.com/en/live-news/20241029-eu-adopts-extra-tariffs-of-up-to-35-3-on-chinese-evs>).

⁵⁰ ‘EU greenlights tariffs for Chinese electric vehicles’, *Deutsche Welle*, 10 Aprilie 2024 (<https://www.dw.com/en/eu-greenlights-tariffs-for-chinese-electric-vehicles/a-70399689>).

reciprocitate în comerțul UE-China⁵¹. Camera de Comerț a Uniunii Europene din China a documentat modul în care companiile europene care operează în China se confruntă cu bariere reglementare, transferuri tehnologice forțate și cerințe de licențiere împovărătoare – indicând acces restricționat pe piețele chineze, precum și o lipsă sistemică de concurență echitabilă (Camera de Comerț a Uniunii Europene din China, 2023). Aceste practici de reglementare indică urmărirea de către China a politicilor de „substituire a importurilor” și autosuficiență – adăugând un alt strat de distorsiune în mediul comercial global.

6.3. Riscurile lanțurilor de aprovizionare: Materii prime critice și tranziția verde a UE

Dominanța Chinei în producția de materii prime critice – în special germaniul și galiul – reprezintă o vulnerabilitate majoră pentru Uniunea Europeană, având în vedere obiectivele sale privind energia regenerabilă și tehnologiile avansate. Ambele metale sunt esențiale pentru celulele solare de înaltă eficiență, fibrele optice, semiconductori și alte tehnologii esențiale pentru tranziția verde a Europei. Faptul că China produce aproape 80% din germaniul mondial și peste 90% din galiu subliniază riscul dependenței, în special pe măsură ce nevoile tehnologice și energetice ale UE cresc datorită obiectivelor de decarbonizare (Vandermeeren, 2024).

Decuplarea de China nu va fi ieftină. Potrivit Institutului Kiel pentru Economia Mondială, o decuplare completă ar putea reduce PIB-ul UE cu aproximativ 136 de miliarde de euro anual, din cauza perturbării accesului la importurile critice – un rezultat al monopolului economic deținut de China asupra acestor materiale (Sandkamp, 2024). Aceast control asupra pieței permite Chinei să influențeze prețurile și aprovizionarea, afectând astfel industriile europene dependente de aceste intrări pentru tehnologiile verzi și tranziția digitală.

Pentru a aborda aceste vulnerabilități, UE ar trebui să-și consolideze alianțele cu parteneri globali cheie, cum ar fi SUA, Japonia și națiunile ASEAN. Aceste parteneriate pot juca un rol vital în crearea unui front comun împotriva provocărilor generate de modelul economic dirijat de stat al Chinei. Coordonarea strategiilor privind diversificarea lanțurilor de aprovizionare, materiile prime critice și inovația tehnologică ar putea reduce dependența de China, în timp ce ar îmbunătăți standardele de securitate comună. De exemplu, Consiliul pentru Comerț și Tehnologie UE-SUA a început deja să alinieze abordările pentru

⁵¹ 'Is 'Made in China 2025' a threat to global trade?' *Council on Foreign Relations*, 13 Mai 2019 (<https://www.cfr.org/backgroundunder/made-china-2025-threat-global-trade>).

sectoare critice precum semiconductoarele și securitatea cibernetică⁵². Astfel de colaborări nu numai că sporesc reziliența economică, dar promovează și un sistem internațional de comerț bazat pe reguli, care contracarează practicile netransparente ale Chinei. Restricțiile recente ale Chinei asupra exporturilor de galiu și germaniu, ca răspuns la tensiunile geopolitice, subliniază și mai mult nevoia ca UE să-și asigure surse alternative, diverse și de încredere⁵³.

Ca răspuns, UE a luat măsuri – cum ar fi adoptarea *European Raw Materials Act* – pentru a identifica și securiza lanțuri de aprovizionare alternative pentru aceste materii prime critice. Acest act stabilește mai multe obiective strategice pentru diversificarea materialelor critice, incluzând germaniul, galiul și litiul – resurse importante pentru sectoarele energiei, industriei auto și tehnologiei ale UE (Uniunea Europeană, 2024b). Elementele-cheie ale acestei strategii includ parteneriate cu țări bogate în resurse, precum Australia, Brazilia și Canada, pentru a securiza și diversifica liniile de aprovizionare cu aceste materiale. Totuși, comerțul cu aceste resurse din aceste țări implică costuri mai ridicate și provocări logistice considerabile, ceea ce subliniază complexitatea tranziției UE către o mai mare autonomie în lanțurile de aprovizionare.

6.4. Securitatea digitală și amenințările cibernetice

Principalele amenințări cibernetice în relația comercială UE–China vizează securitatea datelor, proprietatea intelectuală și stabilitatea infrastructurilor critice. Companiile chineze din industrii sensibile – precum telecomunicațiile și cloud computing – pot fi constrânse, conform legilor naționale de securitate ale Chinei, să furnizeze date la cererea autorităților guvernamentale. Acest risc implică accesul potențial al unui guvern perceput ca o amenințare pentru securitate, mai ales atunci când informații sensibile sunt transferate peste granițe. În plus, expertiza Chinei în tehnologii emergente, precum inteligența artificială și 5G, ridică îngrijorări cu privire la furtul de proprietate intelectuală și manipularea de software sau hardware utilizate în statele membre UE. Aceste vulnerabilități sunt semnificative, având în vedere dependența UE de infrastructuri digitale sigure pentru a sprijini sectoare critice precum energia, finanțele și serviciile publice. Fără o monitorizare adecvată, aceste riscuri pot

⁵² ‘US, EU to Deepen Cybersecurity and Supply Chain Cooperation’, Transport Topics, (<https://www.ttnews.com/articles/us-eu-cybersecurity>).

⁵³ ‘China restricts exports of two metals that the EU considers of strategic importance’, *Euronews*, 4 Iulie 2023 (<https://www.euronews.com/my-europe/2023/07/04/china-restricts-exports-of-two-metals-that-the-eu-considers-of-strategic-importance>).

favoriza spionajul cibernetic și dezavantajele competitive, subminând încrederea în comerțul digital transfrontalier.

Pe lângă aceste riscuri economice și de securitate, există și o dimensiune politică a vulnerabilităților cibernetică. Tehnologiile digitale și platformele online sunt din ce în ce mai utilizate pentru influențarea percepției publice, prin răspândirea dezinformării și amplificarea diviziunilor sociale. Controlul asupra fluxurilor de informații poate avea un impact direct asupra proceselor democratice, afectând alegerile, coeziunea socială și încrederea cetățenilor în instituțiile UE. Astfel, riscurile cibernetică din relația comercială UE-China nu sunt doar o problemă economică, ci și o provocare strategică pentru stabilitatea democratică europeană. Un alt risc de securitate ce trebuie avut în vedere se referă la utilizarea unor produse fabricate cu componente din China, care pot fi folosite nu doar pentru colectarea de informații, ci și pentru supraveghere, propagandă sau chiar sabotaj.⁵⁴

Ca răspuns, UE a implementat standarde stricte de securitate cibernetică și localizare a datelor în acordurile comerciale, ca o modalitate de a minimiza riscurile asociate companiilor chineze cu afilieri de stat. Aceste măsuri asigură conformitatea tranzacțiilor digitale cu standardele UE de confidențialitate și împiedică accesul neautorizat la date sensibile. Totuși, aceste cerințe adaugă straturi suplimentare de reglementare, care pot descuraja unele companii să se implice în comerțul digital transfrontalier. În același timp, pot crește costurile de conformitate, limitând astfel concurența pe piață și inovația în economia digitală a UE. Unii experți sugerează că o abordare ideală ar implica concentrarea pe gestionarea transparentă a datelor și pe alegerea consumatorilor, permițând companiilor să concureze în funcție de practicile lor de securitate a datelor, mai degrabă decât pe aplicarea unor cerințe uniforme stricte, care ar putea reduce eficiența și competitivitatea⁵⁵. Această strategie ar promova o piață digitală competitivă fără reglementări excesiv de stricte, care, în cele din urmă, ar limita beneficiile deschiderii comerțului digital.

O soluție potențială ar fi armonizarea standardelor de securitate cibernetică prin cooperare internațională. Aceasta ar facilita conformitatea mai ușoară și mai rentabilă pentru companiile de pe ambele părți. În loc să se bazeze pe standarde de securitate cibernetică unilaterale, UE ar putea colabora mai strâns cu organizațiile internaționale pentru a construi standarde comune de securitate a datelor și confidențialitate, împreună cu alte economii digitale globale, inclusiv China. Astfel de colaborări ar reduce fricțiunile comerciale și ar crea un mediu în care securitatea devine o normă dictată de cerințele pieței, mai degrabă decât o

⁵⁴ Alex Khomaikov, „Why do Chinese cars and technology pose a spying threat in Europe?”, 2 decembrie 2024 (<https://insightnews.media/why-do-chinese-cars-and-technology-pose-a-spying-threat-in-europe/>)

⁵⁵ ‘Cybersecurity and digital trade: Getting it right’, *Brookings*, 18 Septembrie 2019 (<https://www.brookings.edu/articles/cybersecurity-and-digital-trade-getting-it-right/>).

povară impusă de reglementări. De asemenea, investițiile în cercetarea și dezvoltarea unor măsuri adaptive de securitate cibernetică – precum criptarea avansată, metode descentralizate de gestionare a datelor și tehnologii inovatoare pentru confidențialitatea datelor – vor oferi companiilor flexibilitate în îndeplinirea cerințelor de protecție a datelor, în timp ce permit comerțul digital și asigură piețe deschise și competitive.

6.5. **Recomandări de politici**

Având în vedere aspectele menționate anterior privind gestionarea relațiilor comerciale UE–China, pentru protejarea principiilor pieței și a securității economice, următoarele recomandări de politici vizează protecția proprietății intelectuale, reziliența lanțurilor de aprovizionare și standardele pentru comerțul digital:

- **Diversificarea surselor de materii prime critice**
UE depinde de importurile din China pentru materiale precum litiul și pământurile rare, fără de care dezvoltarea tehnologiilor verzi ar fi dificilă. În acest sens, statele membre ale UE ar trebui să acorde prioritate semnării și ratificării acordurilor comerciale cu țări precum Australia și națiunile Mercosur. Aceste surse alternative vor reduce dependența strategică de China pentru materiale destinate energiei regenerabile. Totuși, diversificarea nu ar trebui să se bazeze exclusiv pe importuri, ci și pe o abordare mai pragmatică a exploatării resurselor în interiorul UE. În prezent, opoziția față de prospecțiuni și minerit pe teritoriul european a limitat dezvoltarea unor surse interne de materii prime critice, ceea ce accentuează vulnerabilitatea strategică a Uniunii. Deși protecția mediului rămâne esențială, este necesară o strategie echilibrată, care să permită exploatarea sustenabilă a resurselor europene, reducând astfel dependența excesivă de actori externi.
- **Încurajarea producției regionale prin Actul European privind Cipurile și Actul European privind Materiile Prime Critice**
Actul European privind Cipurile urmărește dezvoltarea infrastructurii de producție high-tech în Europa, ceea ce va spori autonomia UE. Este, de asemenea, esențial ca aceste fabrici să primească materii prime din surse diversificate. Aceasta nu trebuie să se bazeze pe subvenții mari pentru crearea fabricilor europene sau relocarea producției în Europa. Alternativa preferabilă ar fi ca investițiile private în cipuri și semiconductori să fie stimulate prin scutiri de taxe și dezvoltarea infrastructurii.

- **Asigurarea unui cadru sigur pentru comerțul cu date**
UE ar trebui să se asigure că acordurile comerciale cu China stabilesc standarde ridicate de protecție a datelor, pentru a reduce riscurile asociate securității acestora. Acest lucru ar oferi cel mai înalt nivel de protecție pentru informațiile critice, asigurând în același timp că toate tranzacțiile digitale respectă standardele de reglementare ale UE, consolidând autonomia digitală.
- **Protocoale de securitate cibernetică pentru piețele digitale deschise**
Includerea protocoalelor de securitate cibernetică în acordurile pentru comerțul digital dintre UE și China va ajuta la stabilirea unor canale digitale sigure, care respectă standardele de securitate și confidențialitate, sprijinind totodată o piață digitală liberă. Acest lucru va minimiza riscurile asociate partajării datelor cu companiile chineze, mai ales cele conectate la stat.
- **Consolidarea parteneriatelor transatlantice și regionale**
UE ar trebui să întărească alianțele cu SUA, Japonia și țările ASEAN pentru a construi un front comun împotriva provocărilor generate de modelul economic dirijat de stat al Chinei. O colaborare strânsă cu acești aliați va îmbunătăți standardele comune de securitate și va consolida reziliența economică.
- **Reforme conduse de OMC pentru un comerț echitabil**
UE ar trebui să fie în fruntea eforturilor Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) pentru a cere reguli mai stricte privind subvențiile și intervenția statului, care reprezintă o cauză generală a distorsiunilor pe piețele mondiale. Astfel de reforme vor face piețele mai transparente și mai puțin anti-concurențiale, beneficiind toți membrii OMC.
- **Măsuri anti-subvenție îmbunătățite**
UE ar trebui să intensifice utilizarea măsurilor anti-subvenție împotriva produselor chineze care beneficiază de sprijin de stat. Aceasta ar include monitorizarea constantă și impunerea de taxe vamale pe produsele și/sau sectoarele unde subvențiile de stat sunt evidente.
- **Cooperare internațională și advocacy pentru reforma OMC**
UE ar trebui să colaboreze cu SUA și alți membri ai OMC pentru a consolida regulile privind subvențiile, accesul pe piață și transparența. O nouă inițiativă pentru reforma OMC ar putea ajuta la crearea unui mediu comercial mai echitabil.

7. Comerț și politici verzi: Evaluarea și revizuirea cadrului actual

7.1. Introducere

Intersecția dintre comerț și dezvoltarea durabilă a devenit o prioritate esențială pentru UE, pe măsură ce aceasta avansează în alinierea politicilor economice cu obiectivele sale ambițioase în domeniul climei. Într-o lume în care dinamica comerțului global și a obiectivelor politicilor verzi evoluează într-un ritm accelerat, UE se confruntă cu provocarea de a menține piețele deschise, respectând în același timp standarde de mediu stricte.

Această secțiune analizează cadrul în care UE integrează în prezent politicile comerciale și cele de sustenabilitate, concentrându-se pe mecanismele utilizate pentru a echilibra aceste obiective, uneori contradictorii. Secțiunea începe cu o analiză a abordării inovatoare adoptate prin mecanismul de ajustare la frontieră a emisiilor de carbon (CBAM), care urmărește reducerea scurgerilor de carbon, protejând în același timp concurența echitabilă. Ulterior, se evidențiază complexitatea comerțului agricol, unde obiectivele de sustenabilitate ale UE intră adesea în conflict cu cerințele competitivității globale. Împreună, aceste două aspecte ilustrează echilibrul delicat pe care UE trebuie să îl mențină pentru a progresa simultan pe agendele comerciale și de mediu într-un context global din ce în ce mai complex.

7.2. Mecanismul de ajustare a carbonului la frontieră (CBAM)

Mecanismul de ajustare a carbonului la frontieră (CBAM) a fost introdus de Uniunea Europeană (UE) în 2023 ca un instrument pentru a stabili un preț asupra emisiilor de carbon asociate producției de bunuri realizate în afara UE, în jurisdicții care nu au angajamente și politici credibile pentru atingerea neutralității climatice⁵⁶. În cadrul CBAM, importatorii trebuie să raporteze

⁵⁶ Regulation (EU) 2023/956 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 establishing a carbon border adjustment mechanism.

amprenta de carbon a bunurilor care intră în UE, luând în considerare: a) emisiile directe – denumite *Scope 1*; b) emisiile indirecte din consumul de energie termică și electrică – *Scope 2*; și c) alte inputuri sau bunuri intermediare – *Scope 3*. În prezent, CBAM se aplică următoarelor sectoare: ciment, fier și oțel, aluminiu, îngrășăminte, energie electrică și produse pe bază de hidrogen.

Implementarea CBAM este împărțită în două etape. În faza de tranziție (2023–2026), importatorii trebuie să raporteze conținutul de carbon încorporat în importurile lor. În regimul definitiv, care începe în 2026, importatorii vor trebui să plătească o sumă echivalentă sau indexată la costul cotelor de carbon pe care ar fi trebuit să le cedeze dacă aceleași emisii ar fi fost produse în interiorul UE. Tot din 2026, UE va elimina treptat distribuția gratuită a cotelor de carbon pentru producătorii intensivi în energie și expuși competiției comerciale. Această clauză a fost introdusă pentru a preveni scurgerile de carbon, adică:

Situația în care, din cauza costurilor asociate politicilor climatice, companiile își transferă producția în alte țări cu reglementări mai permissive privind emisiile, ceea ce poate duce la o creștere a emisiilor globale totale. Riscul scurgerilor de carbon este mai ridicat în industriile intens consumatoare de energie⁵⁷.

CBAM încearcă să atenueze consecințele aplicării asimetrice a reglementărilor și obiectivelor climatice. În timp ce producătorii din UE trebuie să suporte costurile asociate emisiilor de carbon, competitorii lor din afara UE nu au neapărat aceleași obligații sau pot beneficia de prețuri mai mici ale carbonului. Această situație creează un dezavantaj competitiv pentru producătorii europeni. CBAM are scopul de a egaliza condițiile de concurență pe piața internă, astfel încât atât produsele europene, cât și cele din afara UE să fie supuse acelorași costuri pentru emisiile eliberate în procesul de producție.

Deși CBAM pare o soluție perfectă pe hârtie, implementarea sa ridică anumite provocări. Costurile administrative ridicate suportate de importatori pentru colectarea informațiilor necesare de la furnizori reprezintă o problemă majoră. Mai mult, verificarea acestor informații poate fi dificilă, cum ar fi în cazul mixului de energie utilizat pentru producția importurilor. Totuși, responsabilitatea raportării emisiilor revine importatorilor.

CBAM se aplică unor bunuri intermediare, dar nu și bunurilor finale, probabil din cauza complexităților administrative. Acest lucru poate crea un stimul pentru importul bunurilor finite, cum ar fi turbinele eoliene, în locul componentelor lor,

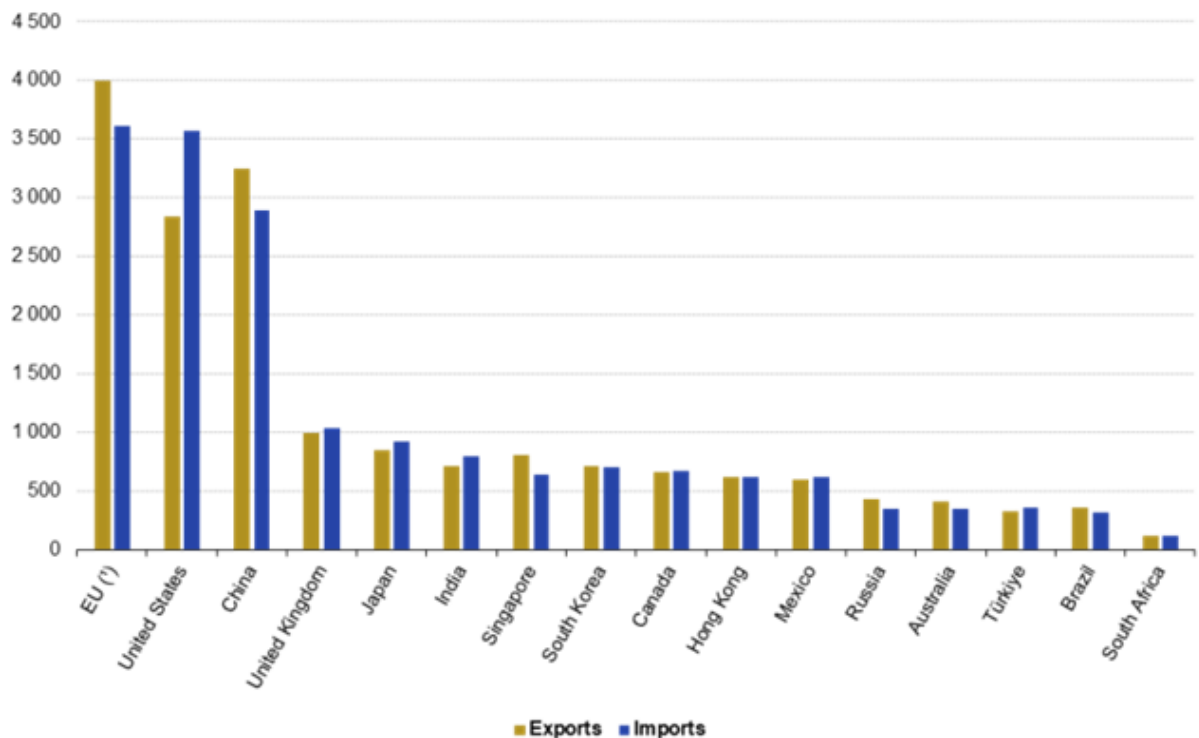
⁵⁷ 'Carbon leakage', *Comisia Europeană*, f.d. (https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/free-allocation/carbon-leakage_en).

cum ar fi oțelul. Astfel, efectul asupra emisiilor globale ar putea fi nul sau chiar negativ, în timp ce economia europeană ar avea de suferit.

Mecanismul este eficient în cel mai bun caz pentru egalizarea costurilor de carbon pe piața internă, dar producătorii europeni concurează cu companii străine și pe piețele non-UE. Odată cu eliminarea cotelor gratuite, costurile cotelor de carbon vor fi suportate de producătorii europeni, nu și de competitorii lor străini, ceea ce îi pune într-un dezavantaj competitiv. Această situație ar putea accentua scurgerile de carbon și ar putea duce la emisii globale mai mari, deoarece producătorii străini care operează în economii mai puțin prietenoase cu mediul ar câștiga cote de piață pe piețele externe în detrimentul exportatorilor din UE.

CBAM reprezintă un pas curajos către alinierea obiectivelor economice și de mediu, dar necesită ajustări atente pentru a-i asigura eficacitatea practică. Abordarea acestor provocări este esențială pentru realizarea obiectivelor mecanismului privind reducerea emisiilor și menținerea competitivității economice.

Figura 10. Valoarea comerțului internațional cu bunuri și servicii în statele selectate (2023, miliarde €)

Nota: În ordinea valorii totale a exporturilor și importurilor

* Comerțul extra-UE.

Sursa: Eurostat (2024d).

Din aceste motive, CBAM ar trebui revizuit cu atenție în timpul fazei de tranziție, pentru a reduce costurile administrative, a simplifica colectarea informațiilor de

către importatori și a limita responsabilitatea acestora pentru informațiile pe care nu le pot verifica. În plus, CBAM ar trebui reformat astfel încât să nu stimuleze importul de bunuri finite. Exportatorii ar trebui protejați de consecințele neintenționate ale CBAM, de exemplu, prin permiterea compensării costului cotelor de carbon aferente emisiilor încorporate în bunurile exportate. Având în vedere complexitatea CBAM, ar trebui luată în considerare o perioadă mai lungă de distribuție și acordarea de cote gratuite pentru anumite sectoare intens consumatoare de energie și expuse comerțului, precum oțelul, cimentul, aluminiul și îngrășămintele.

7.3. Recomandări de politici

Pentru a asigura eficiența mecanismului CBAM și pentru a echilibra obiectivele climatice cu competitivitatea economică, este necesară implementarea unor măsuri care să reducă impactul negativ asupra industriei europene și să faciliteze tranziția către un sistem mai sustenabil. Următoarele recomandări vizează îmbunătățirea funcționării CBAM și sprijinirea sectoarelor vulnerabile:

1. Simplificarea cerințelor administrative și protecția exportatorilor:

CBAM trebuie revizuit pentru a reduce sarcinile administrative impuse importatorilor și pentru a limita responsabilitatea acestora în privința informațiilor imposibil de verificat, cum ar fi mixul de energie utilizat. De asemenea, compensarea costului cotelor de carbon asociate emisiilor încorporate în bunurile exportate ar proteja competitivitatea exportatorilor europeni, prevenind scurgerile de carbon și pierderile pe piețele internaționale.

2. Extinderea perioadei de tranziție și menținerea cotelor gratuite:

Pentru a sprijini sectoarele intens consumatoare de energie, cum ar fi oțelul, cimentul, aluminiul și îngrășămintele, este necesară o perioadă de tranziție extinsă, care să permită adaptarea proceselor de producție la noile cerințe. În plus, acordarea cotelor gratuite pentru o perioadă mai lungă ar oferi stabilitate economică și ar reduce presiunile asupra competitivității industriilor europene pe piața globală.

8. Comerțul cu produse agricole

8.1. Introducere

Agricultura și-a diminuat ponderea în PIB-ul Uniunii Europene (UE) în ultimele decenii, dar rămâne un sector strategic esențial pentru securitatea alimentară, coeziunea rurală și politica comercială a Uniunii. Acest sector reprezenta în 2023 doar 1,3% din PIB al Uniunii Europene⁵⁸. De asemenea, ponderea populației implicate în activități agricole este foarte redusă, reprezentând doar 4,2% din totalul locurilor de muncă la nivelul UE, cu câteva excepții, precum România, unde aproape o persoană din cinci este implicată în activități agricole⁵⁹. Situația era diferită imediat după cel de-Al Doilea Război Mondial și în anii 1960, când a început implementarea Politicii Agricole Comune (PAC). Chiar și atunci, însă, agricultura avea o pondere mai mică decât industria și serviciile. La început, PAC era o politică extrem de intervenționistă, izolând agricultura UE de restul lumii prin taxe vamale, controale ale prețurilor și subvenții directe. Multă vreme, aceasta reprezenta între jumătate și trei sferturi din bugetul UE. Reformele succesive ale PAC au avut ca scop reducerea efectelor negative prin liberalizare și orientare spre piață, deși nu s-a ajuns niciodată la o liberalizare deplină. Subvențiile agricole s-au transformat (parțial) în subvenții pentru dezvoltare rurală și pentru protejarea mediului.

Deși politica comercială agricolă a UE se bazează în principal pe principii de piață liberă și relații comerciale deschise, implementarea sa întâmpină probleme considerabile, având în vedere cerințele stricte legate de impactul asupra mediului, competiția privind importurile și situația geopolitică complexă. Fermierii din Europa și-au exprimat recent nemulțumirea față de poziția lor

⁵⁸ Eurostat, Performance of the agricultural sector, 7 noiembrie 2024
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Performance_of_the_agricultural_sector

⁵⁹ Eurostat, Farmers and the agricultural labour force - statistics, f.d.
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Performance_of_the_agricultural_sector

competitivă⁶⁰, fiind afectați de standardele ridicate de reglementare impuse la nivel intern și de importurile de produse agricole care nu fac obiectul unor reglementări similare. Această situație poate avea implicații atât pentru acordurile comerciale, cât și pentru reziliența sectorului agricol european.

8.2. Structura exporturilor și importurilor agricole ale UE

UE este unul dintre cei mai mari exportatori de produse agricole din lume (Guinea și Capuzzi, 2024). Comerțul său agricol complex este susținut de o rețea vastă care include peste 24.000 de întreprinderi agroalimentare, dintre care 94% sunt IMM-uri (Eurostat 2024c). În 2023, exporturile agroalimentare ale UE au totalizat 228,6 miliarde de euro, în timp ce importurile s-au ridicat la 158,6 miliarde de euro, subliniind capacitatea sa de export în produse precum vinul, produsele lactate și alimentele procesate⁶¹.

Exporturile agricole europene includ produse de o valoare semnificativă, cum ar fi lactatele, vinul și alimentele procesate, care reflectă avantajele competitive ale acestor sectoare în ceea ce privește calitatea și reputația mărcii pe plan global. Pe de altă parte, importurile agricole sunt esențiale pentru susținerea producției, în special importurile de materii prime esențiale precum soia, semințele oleaginoase și ingredientele pentru furaje. Aceste importuri permit fermierilor europeni să mențină eficiența costurilor, specializându-se în linii de producție cu valoare adăugată mai mare.

Potrivit Comisiei Europene, ratele de autosuficiență ale UE sunt ridicate pentru multe dintre produsele sale agricole. De exemplu, producția internă de carne de vită și carne de pasăre acoperă 102% și, respectiv, 108% din cererea internă, subliniind robustetea sectorului agricol (Guinea și Capuzzi, 2024). Cu toate acestea, importurile anumitor mărfuri rămân cruciale. De exemplu, aproximativ un sfert din cerealele, semințele oleaginoase și culturile proteice consumate în UE provin din țări non-membre, precum importurile de soia, care sunt scutite de taxe vamale datorită rolului lor critic ca materii prime pentru furaje (Comisia Europeană 2023d).

⁶⁰ 'French farmers protest EU-Mercosur deal that will increase South American imports', AP News (<https://apnews.com/article/france-farmers-protest-eu-mercosur-c3e28b8005655b3fedf2a4ed68529ea4>).

⁶¹ 'EU agri-food trade achieved a record surplus in 2023', *Comisia Europeană*, 5 Aprilie 2024 (https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu-agri-food-trade-achieved-record-surplus-2023-2024-04-05_en).

8.3. Acorduri de liber schimb și provocări concurențiale

Fermierii din UE și-au exprimat îngrijorarea cu privire la concurența internațională facilitată de acordurile de liber schimb ale UE cu țări precum Australia, Noua Zeelandă, națiunile Mercosur și altele⁶². Aceștia susțin că reglementările stricte privind producția alimentară din UE, în special cele referitoare la sustenabilitatea mediului, îi dezavantajează față de competitorii străini care nu sunt supuși unor standarde similare. Cu toate acestea, Comisia Europeană susține că acordurile comerciale oferă beneficii semnificative prin deschiderea de noi piețe pentru produsele UE și diversificarea surselor de importuri esențiale, ceea ce poate consolida reziliența în perioadele de perturbare a pieței.

Acordul de asociere UE–Mercosur exemplifică acest compromis⁶³. Acordul include cote tarifare pentru produse sensibile, precum carnea de vită și cea de pasăre, permițând importuri limitate la tarife reduse fără a liberaliza complet sectoarele. De exemplu, UE permite un tarif de 7,5% pentru importurile primelor 54.000 de tone de carne proaspătă de vită din Mercosur, însă orice importuri suplimentare sunt supuse unor tarife ridicate, protejând astfel producătorii din UE de eventualele perturbări ale pieței (Comisia Europeană, 2024f).

Punerea în aplicare provizorie a CETA între UE și Canada din 2017 a favorizat creșterea comerțului dintre cele două părți. Exporturile agroalimentare ale UE către Canada au crescut cu 25% în 2023, fiind determinate semnificativ de vin, brânzeturi și alimente procesate⁶⁴. Acordul de parteneriat economic UE–Japonia este în vigoare din 2019, eliminând taxele vamale pentru o gamă largă de produse agroalimentare și stimulând exporturile UE de vin, carne de porc și produse lactate către Japonia (Centrul UE-Japonia f.d.). În 2022, exporturile agroalimentare ale UE către Japonia au atins o valoare de 6,5 miliarde de euro, în creștere cu 20% față de 2018 (Comisia Europeană 2024e).

⁶² “Sowing despair and misery”: Farmer protests denounce EU’s free trade agreements’, *The Brussels Times*, 27 Februarie 2024 (<https://www.brusselstimes.com/941763/farmers-protest-denounces-eus-free-trade-agreements>).

⁶³ ‘Questions and answers on the EU-Mercosur partnership agreement *’, *Comisia Europeană*, 6 Decembrie 2024 (https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercosur/eu-mercosur-agreement/agreement-explained_en).

⁶⁴ All you need to know about CETA, the controversial EU-Canada trade agreement’, *Le Monde*, 21 Martie 2024 (https://www.lemonde.fr/en/les-decodeurs/article/2024/03/21/all-you-need-to-know-about-ceta-the-controversial-eu-canada-trade-agreement_6639822_8.html?utm_source=chatgpt.com).

8.4. Războiul din Ucraina și comerțul agricol

Invazia rusă a Ucrainei a perturbat masiv comerțul agricol global, generând unde de șoc în sectorul agricol al UE. Ucraina este în mod tradițional unul dintre cei mai mari exportatori de cereale și oleaginoase din lume⁶⁵; totuși, estimările arată că războiul i-a redus capacitatea de producție și export⁶⁶. Acest fapt a dus la creșterea prețurilor globale ale mărfurilor, afectând negativ atât importurile, cât și exporturile UE (Welsh și Glauber, 2024).

Ca răspuns la blocada porturilor ucrainene, UE a stabilit așa-numitele „culoare de solidaritate” pentru a sprijini transportul terestru al produselor agricole ucrainene în Europa. Acest demers a avut, printre altele, scopul de a stabiliza economia Ucrainei și de a preveni agravarea insecurității alimentare globale. Aceste culoare de solidaritate au sprijinit un flux semnificativ de produse agricole ucrainene pe piața UE. De exemplu, exporturile de semințe de porumb din Ucraina către UE au crescut de la 22 de milioane de dolari în 2021 la 121 de milioane de dolari în 2023, deținând astăzi o cotă de 10% din piața semințelor de porumb din UE⁶⁷.

În același timp, prezența produselor agricole ucrainene pe piața UE a generat o concurență acerbă pentru fermierii europeni. Produsele ucrainene sunt întotdeauna mai ieftine datorită costurilor reduse de producție – cum ar fi terenurile agricole mari și costurile scăzute ale forței de muncă – ceea ce înseamnă că pot fi vândute la prețuri mai competitive. Acest decalaj de preț a declanșat proteste din partea fermierilor din UE, care susțin că recentul aflux de importuri ieftine din Ucraina le-a afectat cota de piață și mijloacele de trai⁶⁸. Aceste proteste au determinat UE să reintroducă tarifele pentru anumite importuri agricole din Ucraina. De exemplu, în iulie 2024, au fost impuse taxe vamale pentru zahărul, ovăzul și ouăle din Ucraina, pentru a proteja fermierii

⁶⁵ ‘The State of Agricultural Commodity Markets 2022’, Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)

<https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/3d62caef-1749-404e-8217-6ac4783a135b/content>).

⁶⁶ ‘Ukraine farm sector indirect losses may reach \$83 bln due to Russian invasion, analysts say’, *Reuters*, 3 October 2024 (<https://www.reuters.com/markets/commodities/ukraine-farm-sector-indirect-losses-may-reach-83-bln-due-russian-invasion-2024-10-03/>).

⁶⁷ ‘Ukrainian corn seed flows to Europe in further farm trade shift’, *Reuters*, 24 Octombrie 2024 ([https://www.reuters.com/markets/commodities/ukrainian-corn-seed-flows-europe-further-farm-trade-shift-2024-10-24/#:~:text=PARIS%20FKYIV%20Oct%202024%20\(is%20unfair%20competition%20from%20Kyiv.\)](https://www.reuters.com/markets/commodities/ukrainian-corn-seed-flows-europe-further-farm-trade-shift-2024-10-24/#:~:text=PARIS%20FKYIV%20Oct%202024%20(is%20unfair%20competition%20from%20Kyiv.))).

⁶⁸ ‘“Flood” of cheap Russian fertiliser risks Europe’s food security, industry says’, *Financial Times*, 30 June 2024

europeni de concurența prin prețuri mai scăzute ale produselor ucrainene⁶⁹. Desigur, taxele vamale au condus la prețuri mai mari pentru consumatorii din UE. Liberalizarea (relativă) a importurilor de produse din Ucraina a afectat diferențiat producătorii din UE, efectele directe ale concurenței produselor mai ieftine fiind suportate în primul rând de producătorii agricoli din țările ECE.

Aceste măsuri nu sunt concepute doar pentru protejarea sectorului agricol din cadrul UE, ci impun, de asemenea, un echilibru dificil între menținerea competitivității fermierilor europeni și sprijinirea Ucrainei în timpul războiului. În condiții de reglementare mai puțin rigide, fermierii ucraineni nu trebuie să suporte multe dintre aceste costuri și, astfel, pot oferi produsele lor la prețuri relativ scăzute pe piața UE. Pe de altă parte, alte cerințe pentru fermierii europeni includ respectarea Strategiei „De la fermă la consumator” a UE, care pune obiectivele de mediu mai presus de creșterea tradițională a producției agricole și, prin urmare, poate încetini dezvoltarea sectorului agricol european în interesul pe termen lung al protecției mediului.

Invazia rusă a Ucrainei a creat perturbări semnificative pe piețele globale de îngrășăminte, inițial ducând la provocări legate de lanțurile de aprovizionare și volatilitate a prețurilor, din cauza sancțiunilor și restricțiilor comerciale impuse Rusiei, un exportator major de îngrășăminte. Cu toate acestea, până în 2024, exporturile rusești de îngrășăminte către Uniunea Europeană și-au revenit, crescând cu 43% față de anul precedent, ajungând la 3,3 milioane de tone⁷⁰. Acest aflux a fost determinat de creșterea costurilor de producție în cadrul UE, determinând cumpărătorii europeni să caute alternative mai ieftine. Deși aceste importuri au oferit o ușurare pe termen scurt fermierilor care se confruntă cu costuri ridicate ale inputurilor, ele au ridicat îngrijorări în cadrul industriei de îngrășăminte din UE. Îngrășămintele rusești, cu prețuri mai scăzute, au sporit concurența, subminând producția locală și amenințând potențial sustenabilitatea pe termen lung a sectorului. În plus, dependența UE de îngrășămintele din Rusia prezintă riscuri strategice în contextul tensiunilor geopolitice continue, evidențiind echilibrul delicat între beneficiile economice imediate și vulnerabilitățile pe termen lung⁷¹.

⁶⁹ ‘EU reintroduces tariffs on Ukrainian eggs, oats and sugar’, *Le Monde*, 4 Iulie 2024 (https://www.lemonde.fr/en/economy/article/2024/07/04/eu-taxes-ukrainian-exports-of-eggs-oats-and-sugar_6676616_19.html).

⁷⁰ ‘Russian fertilizer exports to EU jump 43% year-on-year’, *The Moscow Times*, 9 Octombrie 2024 (<https://www.themoscowtimes.com/2024/10/09/russian-fertilizer-exports-to-eu-jump-43-year-on-year-a86633>).

⁷¹ ‘As Russia shifts from gas exports to fertilizers, it is time for the EU to act’, *Euractiv*, 14 Septembrie 2024 (<https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/opinion/as-russia-shifts-from-gas-exports-to-fertilizers-it-is-time-for-the-eu-to-act/>).

8.5. Provocările legate de standardele de reglementare și politicile de mediu

Angajamentul Uniunii Europene față de standarde stricte de reglementare, în special privind sustenabilitatea mediului și siguranța alimentară, are implicații profunde asupra competitivității comerciale. Fermierii din UE sunt obligați să respecte controale stricte în ceea ce privește utilizarea pesticidelor, bunăstarea animalelor și emisiile de gaze cu efect de seră. Deși astfel de politici sunt bine fundamentate și în conformitate cu obiectivele UE privind sustenabilitatea, ele cresc considerabil costurile de producție, ceea ce face ca produsele UE să fie relativ mai scumpe decât cele din regiuni cu standarde mai puțin stricte. De exemplu, producția de sfeclă de zahăr în UE este probabil să scadă pe termen lung din cauza schimbărilor climatice și a restricțiilor de reglementare asupra diverselor produse de protecție a plantelor (Comisia Europeană, 2023c). În plus, costurile ridicate ale energiei prietenoase cu mediul, inflația și forța de muncă creează dificultăți suplimentare pentru fermieri. Toți acești factori cresc costurile unitare de producție, complicând și mai mult situația competitivității, mai ales în cazul producătorilor de mici dimensiuni, deoarece capacitatea lor de a absorbi aceste costuri este limitată.

Politica Agricolă Comună (PAC) a Uniunii Europene a fost fără îndoială una dintre forțele principale ale dezvoltării agricole și ale schimbărilor din statele membre. Deși PAC a fost concepută pentru a sprijini fermierii, a asigura disponibilitatea alimentelor și a îmbunătăți sustenabilitatea mediului, a fost criticată intens pentru numeroasele efecte adverse asupra comerțului și competitivității. Sistemul de subvenții și taxe vamale al PAC a generat distorsiuni comerciale atât pentru membrii, cât și pentru non-membrii UE. Subvențiile acordate fermierilor UE prin această politică le permit să își vândă produsele la prețuri mai mici decât cele necesare pentru producerea lor, ceea ce face dificilă concurența pentru producătorii din alte țări.

Astfel de subvenții sunt văzute pe scară largă ca subminând principiile comerțului liber⁷² și plasând fermierii din țările în curs de dezvoltare într-un dezavantaj. De exemplu, raportul Comisiei privind performanța PAC subliniază cum această politică a determinat anumite sectoare să supraproducă, ducând la exporturi excedentare care pot suprima prețurile globale și afecta fermierii din alte națiuni (Comisia Europeană, 2024e). Fenomenul, cunoscut sub numele de „dumping”, poate perturba piețele globale și poate deveni o sursă de dispută în comerțul internațional. Mai mult, Curtea de Conturi Europeană a evidențiat că sistemul de subvenții al PAC poate distorsiona atât piața internă a UE, cât și

⁷² ‘EU urged to overhaul €387bn farm subsidies regime’, *Financial Times*, 5 Octombrie 2024 (<https://www.ft.com/content/967f6ed7-5690-408c-a840-8c3ec9a7c92c>).

comerțul global, permițând fermierilor europeni să vândă produse la prețuri sub costurile de producție, ceea ce dezavantajează producătorii din afara UE (Curtea Europeană de Conturi, 2021).

Unii specialiști susțin, de asemenea, că PAC, prin accentul pus pe subvenții și nu pe inovație, este dăunătoare competitivității în cadrul UE. Un studiu realizat de Barral și Detang-Dessendre (2023) a arătat că politica pune accent pe plăți directe, descurajând fermierii să adopte practici eficiente și mai inovatoare. În schimb, fermierii ajung să depindă de subvenții în loc să crească prin dezvoltarea pieței. Deși reglementările de mediu ale PAC vizează o agricultură mai sustenabilă, ele au crescut, în general, costurile de conformitate pentru fermierii din UE. Astfel de măsuri politice cresc costurile de producție și fac ca produsele agricole să fie mai puțin competitive pe piața mondială. Raportul Comisiei privind performanța PAC recunoaște că, deși măsurile de mediu sunt extrem de importante, ele pot duce la creșterea costurilor pentru fermieri și, prin urmare, pot afecta negativ competitivitatea acestora (Comisia Europeană, 2024b).

PAC a fost, de asemenea, dezbătută în contextul relațiilor comerciale internaționale. Ancheta recentă privind dumpingul în cazul importurilor de produse lactate europene din China a fost considerată un act de represalii împotriva tarifelor UE impuse vehiculelor electrice provenite din China. Astfel de dispute creează incertitudini și perturbări pe piețele exportatorilor din UE⁷³. Deși aceste măsuri contribuie la sustenabilitatea pe termen lung, ele generează simultan presiuni competitive pe termen scurt, determinând fermierii să se adapteze la noi standarde. În acest sens, poziția UE de a menține standarde ridicate de reglementare și de a se angaja în acorduri comerciale trebuie echilibrată, pentru a proteja agricultura internă în timp ce se încurajează comerțul.

8.6. Recomandări de politică

Sectorul agricol al UE se confruntă cu un set unic de provocări care necesită intervenții politice direcționate pentru a asigura sustenabilitatea și competitivitatea pe termen lung. Deși PAC a avut un rol esențial în sprijinirea fermierilor și asigurarea securității alimentare, aceasta a introdus și distorsiuni semnificative în comerț și poveri de reglementare. Presiunile externe, cum ar fi concurența internațională, schimbările climatice și perturbările geopolitice cauzate de evenimente precum războiul din Ucraina, au plasat fermierii din UE

⁷³ 'China hits back at EV tariffs with European dairy probe', *Financial Times*, 21 August 2024 (<https://www.ft.com/content/6848d459-2d70-4519-a4b8-3c0262b514db>).

într-un dezavantaj. Pentru a aborda aceste probleme în mod eficient, măsurile politice trebuie să echilibreze sustenabilitatea mediului cu competitivitatea economică, sprijinind reziliența și inovarea în sector.

- **Eliminarea treptată a subvențiilor și trecerea la stabilirea prețurilor prin mecanisme de piață liberă**

UE trebuie să înceapă eliminarea treptată a subvențiilor directe oferite în cadrul PAC. Ulterior, mecanismele pieței vor încuraja fermierii să răspundă mai bine semnalelor pieței globale, stimulând concurența. Sprijinul ar putea fi redirecționat pentru a construi reziliența prin instrumente de asigurare sau gestionare a riscurilor, în locul subvențiilor pentru producție, astfel încât agricultura UE să prospere pe baza eficienței și productivității, mai degrabă decât pe baza subvențiilor.

- **Simplificarea cerințelor de conformitate de mediu**

Acordurile comerciale ale UE care urmează să fie negociate ar trebui să vizeze reciprocitatea și reducerea taxelor vamale, mai degrabă decât cotele protecționiste sau restricțiile asupra produselor sensibile. Armonizarea regulilor de origine și reducerea barierelor netarifare pentru acordurile comerciale cresc oportunitățile de piață pentru fermierii și exportatorii din UE. În acest fel, UE va permite produselor sale să concureze cu produsele străine pe baza calității, mai degrabă decât pe baza reducerilor de preț subvenționate.

- **Promovarea inovației și a investițiilor private în tehnologia agricolă**

Facilitarea investițiilor private în tehnologia și inovația agricolă prin reducerea barierelor de reglementare pentru tehnologiile emergente. Stimulentele fiscale vor încuraja cercetarea și dezvoltarea în sectorul privat, inclusiv agricultura de precizie și practicile inteligente din punct de vedere climatic, care vor crește productivitatea și vor reduce costurile. Investițiile bazate pe piață vor crește competitivitatea nu doar în interiorul UE, ci vor poziționa produsele agricole europene drept bunuri premium pe piața globală, unde produsele sustenabile devin din ce în ce mai atractive pentru consumatori.

- **Reducerea costurilor de reglementare printr-o politică de mediu mai relaxată**

O abordare mai flexibilă și mai puțin rigidă ar putea asigura că UE își îndeplinește obiectivele de mediu fără a împovăra excesiv fermierii. Reducerea sarcinilor administrative pentru fermele sau companiile care lucrează pentru conformitatea de mediu va permite întreprinderilor agricole să fie mai productive. Revizuirile periodice ale reglementărilor

pentru actualizare și eficiență din punct de vedere al costurilor vor stabili un mediu mai favorabil afacerilor în UE, contribuind la echilibrarea sustenabilității cu competitivitatea. Acest lucru va atrage, de asemenea, mai mult interes privat, va reduce costurile de producție și va face fermierii din UE mai competitivi la nivel global.

Referințe

- Archontas, G. and Saravakos, C. (2023) Economic freedom in EU periphery: Recent developments of disparities in economic freedom areas between center and periphery countries. *Region & Periphery* 15: 5–22.
- Barral, S. and Detang-Dessendre, C. (2023) Reforming the common agricultural policy (2023–2027): Multidisciplinary views. *Review of Agricultural, Food and Environmental Studies* 104(1): 47–50.
- Bauer, M. and Pandya, D. (2024) EU autonomy, the Brussels effect, and the rise of global economic protectionism. Occasional paper 1/2024. Brussels: European Centre for International Political Economy.
- Boudreaux, D. (2018) *Globalization and trade: Benefits and challenges*. Cato Institute.
- Bradford, A. (2020) *The Brussels Effect*. New York: Oxford University Press.
- Camps, J. V. and Saz-Carranza, A. (2023) The European Chips Act: Europe's quest for semiconductor autonomy. *IESE Insight* 159: 45–57.
- Carrapico, H., & Farrand, B. (2024). *Cybersecurity Trends in the European Union: Regulatory Mercantilism and the Digitalisation of Geopolitics*. *Journal of Common Market Studies*, 1–12. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/jcms.13654>
- Chen, L. and Lin, Y. (2022) Market access barriers in China's financial sector. *Journal of International Trade Studies* 56(3): 98–115.
- Chung, T. and Wang, L. (2023) The role of Taiwan in the global semiconductor supply chain. *Journal of Global Technology Studies* 34(1): 45–62.
- CropLife Europe (2021) Position paper on the approval of genetically modified crops in the EU. Position paper POS/21/PQ/34045. Brussels: CropLife Europe.
- CSIS, 2021, Implications of the Digital Markets Act for Transatlantic Cooperation, (https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/210915_Broadbent_Implications_DMA.pdf?VersionId=xiVAF5jSEdwakIvtNE3v2dSWIVdiUTG)
- Demirer, M., Hernández, D. J., Li, D., and Peng, S. (2024) Data, privacy laws and firm production: Evidence from the GDPR. *National Bureau of Economic Research*: w32146.
- Department of Enterprise, Trade and Employment (f.d.) Free trade agreements (<https://enterprise.gov.ie/en/what-we-do/trade-investment/free-trade-agreements/>).
- EU-Japan Centre (f.d.) About the EU-Japan EPA. *EU-Japan Centre*. <https://www.eu-japan.eu/eubusinessinjapan/procedures/economic-partnership-agreement/about-eu-japan-epa>
- European Chamber of Commerce in China (2022) European business in China position paper 2022/2023. Beijing: European Chamber of Commerce in China.

Comisia Europeană (2019) *EU-China – A strategic outlook*. Strasbourg: Comisia Europeană (<https://commission.europa.eu/system/files/2019-03/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>).

Comisia Europeană (2023a) *European Innovation Scoreboard 2023*. Brussels: Comisia Europeană (https://research-and-innovation.ec.europa.eu/knowledge-publications-tools-and-data/publications/all-publications/european-innovation-scoreboard-2023_en).

Comisia Europeană (2023b) Commission Implementing Decision EU 2023/1795 of 10 July 2023 pursuant to Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council on the adequate level of protection of personal data under the EU-US Data Privacy Framework (notified under document C(2023)4745). Brussels: Comisia Europeană (https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2023/1795/oj).

Comisia Europeană (2023c) *EU agricultural outlook 2023-2035*. Brussels: Comisia Europeană (https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2024-01/agricultural-outlook-2023-report_en_0.pdf).

Comisia Europeană (2023d). *Assessment of the European agricultural sector: Autumn 2023*. Retrieved December 28, 2024, from https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-11/efscm-assessment-autumn-2023_en.pdf

Comisia Europeană (2023e). *Strategic foresight report 2023: Sustaining Europe's global leadership*. Retrieved December 28, 2024, from https://commission.europa.eu/document/download/ca1c61b7-e413-4877-970b-8ef619fc6b6c_en?filename=SFR-23-beautified-version_en_0.pdf

Comisia Europeană (2024a) China. EU trade relations with China. Facts, figures and latest developments. (https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/china_en).

Comisia Europeană (2024b) Common Agricultural Policy – Performance (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/programme-performance-statements/common-agricultural-policy-performance_en).

Comisia Europeană (2024c) *Entrepreneurship and small and medium-sized enterprises (SMEs)*. Brussels: Comisia Europeană (https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes_en).

Comisia Europeană (2024d) European Chips Act (https://Commission.Europa.Eu/Strategy-and-Policy/Priorities-2019-2024/Europe-Fit-Digital-Age/European-Chips-Act_en).

Comisia Europeană (2024e) Agri-Food Trade Statistical Factsheet. Brussels: Comisia Europeană (https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-05/agrifood-extra-eu27_en.pdf).

Comisia Europeană (2024f) *EU-Mercosur partnership agreement: Opening opportunities for European farmers*. (<https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercosur/eu-mercosur>

[agreement/factsheet-eu-mercosur-partnership-agreement-opening-opportunities-european-farmers_en](#))

Comisia Europeană (2024g) *Better regulation: Why and how the Comisia Europeană plans and proposes law*. (https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation_en)

European Council (2017) Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) between Canada, of the one part, and the European Union and its Member States, of the other part (<https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2016017>).

European Court of Auditors (2021) *Common Agricultural Policy and Climate*. Luxembourg: European Court of Auditors (https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_16/SR_CAP-and-Climate_EN.pdf)

European Parliament. (2023). *European Parliament resolution of 13 December 2023 on EU-Taiwan trade and investment relations (2023/2829(RSP))*. (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0472_EN.html)

Uniunea Europeană (2022a) *Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)*. Official Journal of the European Union, L 265, 1–66. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R1925>)

Uniunea Europeană (2022b). *Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union (NIS2 Directive)*. Official Journal of the European Union, L 333, 80–119 (<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>)

Uniunea Europeană (2024a). *Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU)* (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02016M%2FTXT-20240901>)

Uniunea Europeană (2024b) Regulation (EU) 2024/1252 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 establishing a framework for ensuring a secure and sustainable supply of critical raw materials and amending Regulations (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 and (EU) 2019/1020 (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401252)

European Union Chamber of Commerce in China (2023) *European Chamber calls for urgent action to restore business confidence*. (<https://www.eurochamber.com.cn/en/press-releases/3560/european-chamber-calls-for-urgent-action-to-restore-business-confidence>)

Eurostat (2024a) EU direct investment positions, flows and income, by countries (BPM6) (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_fdi6_geo/default/table).

Eurostat (2024b) GDP and main components (output, expenditure and income) (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_gdp/default/table?lang=en).

Eurostat (2024c) Trade by NACE Rev. 2 activity and enterprise size class (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_tec01/default/table?lang=en).

Eurostat (2024d) World trade in goods and services - an overview (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=World_trade_in_goods_and_services_-_an_overview).

Eurostat (2024e) EU direct investment positions, flows and income, by countries (BPM6) (https://doi.org/10.2908/BOP_FDI6_GEO)

Frey, C. B. and Presidente, G. (2024) Privacy regulation and firm performance: Estimating the GDPR effect globally. *Economic Inquiry* 62(3): 1074–89.

Gao, H. and Shaffer, G. (2023) WTO compliance and non-compliance: China's intellectual property law. *Law and Global Economy Journal* 15(2): 200–18.

Geradin, D., Karanikioti, T., and Katsifis, D. (2021) GDPR Myopia: How a well-intended regulation ended up favouring large online platforms - the case of ad tech. *European Competition Journal* 17(1): 47–92.

Gheyle, N. (2022) Evading vetoes: Exiting the politicized decision trap in EU trade policy. *Journal of Common Market Studies* 60(6): 1723–40.

Guinea, O., & Capuzzi, B. (2024). *Grumbling in the fields: EU agriculture and trade*. European Centre for International Political Economy. Retrieved December 28, 2024, from <https://ecipe.org/blog/grumbling-in-the-fields-eu-agriculture-and-trade/>

Gwartney, J., Lawson, R., and Murphy, R. (2024) *Economic Freedom of the World: 2024 Annual Report*. Toronto: Fraser Institute.

Härting, R.C., Kaim, R., Klamm, N., Kroneberg, J. (2021). Impacts of the New General Data Protection Regulation for Small- and Medium-Sized Enterprises. In: Yang, X.S., Sherratt, R.S., Dey, N., Joshi, A. (eds) *Proceedings of Fifth International Congress on Information and Communication Technology. ICICT 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing*, vol 1183. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-15-5856-6_23

Hjerpe, K., Ruohonen, J., & Leppänen, V. (2019). *A survey on GDPR compliance: The case of software development*. Proceedings of the 27th International Requirements Engineering Conference, 232–243. <https://doi.org/10.1109/RE.2019.00036>

Huang, Y. C. and Chen, C.T(2023) Institutional pressure, firm's green resources and green product innovation: evidence from Taiwan's electrical and electronics sector, *European Journal of Innovation Management*, 26(3), pp. 636-664 (<https://doi.org/10.1108/EJIM-04-2021-0217>).

Lo, P. and Chang, S. (2023) EU-Taiwan trade relations amidst rising geopolitical tensions. *International Relations Quarterly* 18(4): 201–18.

Meddin, E. (2020) The cost of ensuring privacy. *American University International Law Review* 35(4): 997–1036.

Meyers, Z. (2024) *Better regulation in Europe*. London: Centre for European Reform.

Mises, L. (2010) *Germany's Rubicon. In Omnipotent Government: The Rise of the Total State and Total War*. New Haven: Yale University Press.

Monsees, L. (2024). The paradox of semiconductors—EU governance between sovereignty and interdependence. *Cambridge Review of International Affairs*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/09557571.2024.2405915>

Monteleone, S. and Puccio, L. (2018) *The privacy shield: Update on the state of play of the EU-US data transfer rules*. Brussels: Think Tank.

Naef, T. (2023) *Data Protection without Data Protectionism* (Vol. 28). New York: Springer International Publishing.

Næss-Schmidt, S., Basalisco, B., Rølmer, S., Poulsgaard, K., Hansen, M. M., Münier, L. L., Virtanen, L., Lutz, J., and Bech, S. (2021). *The implications of the DMA for external trade and EU firms*. Copenhagen: Copenhagen Economics.

OECD (2022a) *Better Regulation Practices across the European Union 2022*. Paris: OECD.

OECD (2022b), *OECD Economic Surveys: China 2022*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/boe499cf-en>.

Pwc (2017) *The Long View. How will the global economic order change by 2050?* (<https://www.pwc.com/gx/en/world-2050/assets/pwc-the-world-in-2050-full-report-feb-2017.pdf>)

Sandkamp, A. (2024) *EU-China Trade Relations: Where Do We Stand, Where Should We Go?* Kiel: Kiel Institute for the World Economy.

Schizas, E., Vidali, M., and Saravakos, C. (2020) Does accession process to European Union lead to more economic freedom? Empirical evidence on the EU enlargement between 2000 and 2017. In Saravakos, C. (ed.), *EU Accession and Economic Freedom: An empirical analysis of the effect of EU membership and its antecedents on economic freedom*. Athens: European Liberal Forum (ELF) and Center for Liberal Studies (KEFIM).

Statista (2024a) *Intra-EU International Trade. Statistics report about Intra-European Union International Trade*. (<https://www.statista.com/study/134556/intra-eu-international-trade/>)

Statista (2024b) *Semiconductor market revenue share based on company headquarters worldwide from 2018 to 2022* (<https://www.statista.com/statistics/510374/worldwide-semiconductor-market-share-by-region/>).

United States Trade Representative (2023) *2023 Report to Congress on China's WTO Compliance*. Washington DC: United States Trade Representative.

United States Trade Representative (2024) *2024 National Trade Estimate Report on Foreign Trade Barriers*. Washington DC: United States Trade Representative.

Vandermeeren, F. (2024) *Understanding EU-China economic exposure*. Brussels: Comisia Europeană.

Welsh, C. and Glauber, J. (2024). *Food as the “Silent Weapon”: Russia’s Gains and Ukraine’s Losses*. Washington DC: Center for Strategic & International Studies.

World Bank. (2022). *World Development Report 2023: Trade and Tensions in a Fragmented World*. Retrieved from <https://documents1.worldbank.org>

World Health Organization (2023) *Taiwan’s Contributions to Global Health: A Case for Inclusion*. WHO Publications.

World Trade Organization (2024) *Trade Policy Review: China*. Geneva: World Trade Organization.

Acte Legislative

Treaty on the European Union (C 202/1).

Treaty on the Functioning of the European Union (C 202/1).

Regulation (EU) 2024/1392 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on temporary trade liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part.